

ROMANO

CARTA PAULOBA ʙAɽA DJABARĂ ROMANEBEMA ITEA

Poa 56are Paulooba naã cartada djabară Roma purudebema itea ʙasia. Roma puruɽaa wăẽ ʙada bĕră cartara ʙasia idjidebemada cawaɽamărĕă. Jerusaleãnaa wăi naĕna Corinto purudeba diabuesica ʙla (Hecho 20:1-3).

Roma purude djabară judiorăda, judiorăĕ sida baraasia. Judiorăba Ācōrĕba Moisea diada leyra ĕpĕ panabadjidaa baribara judiorăĕba ĕpĕnaca ʙasía. Maã bĕră Paulooba naã crĭcha dromada Romano 1:16-17de ʙasia: “Măra peracaa beɽea bia Jesucritodebemada jaradiiai carea, maã beɽea ijăɽadara Ācōrĕba idji aɽlaɽeba jŭma ĕdraɽ edabari bĕră; judiorăda, judiorăĕ sida. Maã beɽea biadeba Ācōrĕba cawabi ʙla săwă ĕberărăra jipa unubarida. Jesucritoda ijăsira măwă unubaria.”

Pauloba naără ʙasia judiorăba, judiorăĕ biɽa cadjirua obada carea Ācōrĕba cawa oida (1:18deba aba 3:20ɽaa). Maăare ʙasia Ācōrĕba idji biadeba Jesucrito ijăɽadara jipa unu aɽdebemada (3:21neba aba 5:21naa). Maăare ʙasia Ācōrĕba Jesucrito ijă beara idji Jaureɽeba ara idji itea bia ʙabarida (6:1neba aba 8:39ɽaa). Maăare ʙasia zocără judiorăba Jesucritora ijănaĕ panamĭna ewari aba ijânida (9:1neba aba 11:36ɽaa). Maăare ʙasia săwă dadjirăra jipa nĭbaɽida panada (12:1neba aba 15:13ɽaa). Jĭrŭare ʙasia Espaňa druadaa wăi naĕna djabară Romanebemada acade wă quĭrĭă ʙada (15:14-28). Paulooba jĭrŭare ʙadara 16:1-27de ʙla.

Naã cartade Paulooba naără ʙada

1 ¹Măra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācōrĕba măra edasia Jesucritoba diabuedada ʙamărĕă idjaba ʙasia beɽea bia Ācōrĕnebemada jaradiade wămărĕă.

²Maã beɽea biara Ācōrĕba naĕnaeɽa diai jarasia. Idjideba beɽeabadarăba măra Idji Bedeade ʙasidaa. ³⁻⁴Maã beɽea biara idji Warraɽebemaa. Idji Warra dadjiră Boro Jesucritora naã djarade Israeldebema boro Davideba zedaa. Baribara idji beu ʙadada Ārĕbaside Ācōrĕ Jaureba unubisia Ācōrĕ Warra aɽla ʙada.

⁵Jesucritodeba Ācōrēba m̄lra ḥasia idjia diabuedada ḥamārēā. Idji biadeba m̄awā ḥasia jūma druazabemaba Jesucritoda iḡānamārēā, idji bedeadada iḡā odamārēā, idjaba idjida bia jaradamārēā. ⁶Bārā sida Ācōrēba tr̄hsia Jesucrito itea ḥeadamārēā.

⁷M̄lra nañ cartara ḥab̄lra jūma Romanebema djabarā itea. Ācōrēba bārāra quīrīā ḥla idjaba tr̄hsia idji ēberārāda ḥeadamārēā. M̄lra quīrīā ḥla dadjirā Zeza Ācōrēba dadjirā Boro Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai ḥai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wā quīrīā ḥada

⁸Naārā m̄lra jaraya: Jesucritodeba m̄lra jūma bārā carea Ācōrēba bia ḥlada abaria bārāba Jesucrito iḡā pan̄nebemada druazabemaba bedea pan̄l bēṛā. ⁹Ācōrēba quīrīā ḥlra jūma m̄l soḋeba o ḥla bedea bia idji Warradebemada jaradia ḥl bēṛā. Idjia cawa ḥla m̄l iwidib̄lraza bārā carea iwidibarida. ¹⁰M̄lra iwidibaria idjia quīrīā ḥab̄lra m̄lra idu bārā ac̄de wābimārēā. ¹¹Wārāda m̄lra bārāra unu quīrīā ḥla Ācōrē Jaureḋeba carebai carea. M̄awā bārāra zarea ḥeadia. ¹²M̄lra quīrīā ḥla dadjirāba abarica Crito iḡā pan̄neba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³Djabarā, m̄lra quīrīā ḥla bārāba cawadida wārāda ḥarima zocārā bārāmaa wāida crīcha ḥabarida. Barib̄lra wadibida poya wāē ḥla. Bārāmaa wā quīrīā ḥla m̄lra jaradia ḥadeba jāmabemarāba Jesucritoda iḡānamārēā dewara druadebemarāba iḡāpeḋada quīrāca. ¹⁴⁻¹⁵M̄lra bedea bia Jesucritodebemada jūmarāa jaradiaida ḥla. Ne cawa ḥeaa, ne adua quedeeaa, carta cawa ḥeaa, carta adua ḥeaa bida jaradiaida ḥla.^a Mañ carea bārā Romanebemarāa bida jaradiade wā quīrīā ḥla.

¹⁶M̄lra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiiai carea, mañ bedea iḡāb̄adara Ācōrēba idji ḥḥladeba jūma ēd̄ra edabari bēṛā; judiorāda, judiorāē sida.^b ¹⁷Mañ bedea biadeba Ācōrēba cawabi ḥla sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda iḡāsira m̄awā unubaria. Ācōrē Bedeade nāwā ḥl ḥla:

Ācōrē quīrāpita jipa ḥlra idji iḡā ḥladeba zocai ḥaya.^c

Ēberārā Ācōrē quīrāpita bedeade pan̄nebema

¹⁸Ācōrēba bajāneba cawabi ḥla cadjirua o ḥeara, jipaē ḥe sida idji quīrūbideba jūma cawa oida. Ādjia cadjirua o pan̄neba wārā bedeara idu cawabidacaa. ¹⁹Ācōrēnebema poya cawaida ḥlra ādjirāba bio cawa pan̄la, idjia cawabi ḥl bēṛā. ²⁰Nañ ējūā odadeba ḥtaa Ācōrē ununacadebemada ēberārāba ebuda unubadaa. Idjia oḋa ac̄l pan̄neba cawa pan̄la idjira Ācōrēda idjaba ewariza ne jūma poya o ḥlada. Mañ carea cadjirua o ḥeaba poya jaradaēā Ācōrē

a 1:14-15. *Ne cawa bea, ne adua quedea.* Griego bedeade ḥl ḥla “griegorāa idjaba āibemarāa.” **b 1:16.** *Judiorāda, judiorāē sida.* Griego bedeade nāwā ḥl ḥla: “Naārā judiorāda, mañare judiorāē sida.” **c 1:17.** Habacuc 2:4.

adua panɫ bĕrã bedeadɛ panɫĕda. ²¹ Ādjirāba Ācōrĕra cawa panasidamīna idjia bia bedeadāĕ basia idjaba bia ɬada adaĕ basia. Āteɔɫɫ crīcha neĕ bea quīrāca crīcha panesidaa. Māwā ādji crīchara biĕ bɛpeda pāimane panesidaa. ²² Ādjirāba crīcha cawa ɬada asidamīna crīcha neĕ ɬasia. ²³ Ācōrĕ beuca bia quiruda igarasidaa. Maɭbe dadji beuida ɬa zaca ɬada odapeda maɭgɫa bia bedea panesidaa. Ībana za quīrāca, animarā jirū quīmārĕ bea za quīrāca, idjaba jāne wābada animarā za quīrāca odapeda maɭgɫa bia bedea panesidaa.

²⁴ Maɭ carea Ācōrĕba iduaribisia ādji soba cadjirua o quīrā ɬada odamārĕā. Maɭ bĕrā ādjirāba mīa perada o panesidaa. ²⁵ Wārā Ācōrĕda igaradapeda sewadɫ ĕpĕ panesidaa. Ācōrĕba ne jūmada odamīna idji cāyābara idjia odadɫ ĕpĕ panesidaa idjaba bia bedea panesidaa. Baribɫɫ dadjirāba ababe Ācōrĕabɫɫ ewariza bia bedeadida panɫa. Bia ɬa māwā ɬaida.^d

²⁶ Ādjirāba sewada ĕpĕpedada bĕrā Ācōrĕba iduaribisia mīa perada odamārĕā. Wĕrāra umaquīrā ume ɬaida ɬada idu ɬadapeda abarica wĕrā ume panesidaa. ²⁷ Ara maɭ quīrāca umaquīrāra wĕrā ume ɬaida ɬada idu ɬadapeda abarica umaquīrāda dji awuadapeda mīa perada o panesidaa. Maɭ cadjirua o panɫ carea Ācōrĕba ādjirāra cawa oya idjia cawa oida ɬa quīrāca.

²⁸ Ādjirāba Ācōrĕra igarapedada bĕrā idjia iduaribisia crīcha cadjiruada ĕpĕnapeda mīa oiĕ ɬada o pananamārĕā. ²⁹ Ne jūma cadjiruada obadaa. Mīa peraida ɬada obadaa, ne jūma awuabadaa, djārāra biĕ obadaa, djārāba eroɬa carea biĕ crīchabadaa, mīa beabadaa, caicayabadaa, djārā cūrūgabadaa, djārā biĕ jarabadaa, idjaba nĕɔɫa obadaa. ³⁰ Djārā ĕcarraare biĕ bedebadaa, Ācōrĕra quīrāmabadaa, idjaba djārā quīrāpita biĕ bedebadaa. Ādjirāra dji biara ɬada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djārā biĕ odi carea jɫɫɫbadaa. Ādji djibari bedeara ĩjānacao. ³¹ Cɫɫɫɫɫ zarea ɬea. Ādjia bedea ɬapedadara odacao. Quīrā neĕ ɬea, ādji biĕ odara quīrādoadacao idjaba djārāra quīrā djuburiadacao.^e ³² Ādjirāba bio cawa panɫa Ācōrĕba māwā o ɬeara bio cawa oida.^f Baribɫɫ ara māwā o nīnaa idjaba dewararāba abari quīrāca cadjirua obɫadade bia crīchabadaa.

Ācōrĕba cawa oiĕdebema

2 ¹ Maɭba ni aɬaɭba crīchaiĕ ɬa Ācōrĕ quīrāpita bedeadɛ ɬĕda. Dji jipaara o ɬada a ɬa biɫa māwā crīchaiĕ ɬa. Djārāba cadjirua o ɬada jarabɫɫɫɫ ara idjida jara ɬa, idjia biɫa abari quīrāca obari bĕrā. ² Dadjirāba cawa panɫa jūma cadjirua o ɬeara Ācōrĕba jipa cawa obarida. ³ Maɭ bĕrā djārāba cadjirua o ɬada aɬaɭba jaraibɫɫ, baribɫɫ abarica o ɬabɫɫ, idjia crīchaiĕ ɬa Ācōrĕba cawa oĕda. ⁴ Māwā crīcha ɬaba igara ɬa Ācōrĕba quīrā djuburia ɬadɛbemada, jūma droa ɬadɛbemada, idjaba

d 1:25. *Bia ɬa māwā ɬaida.* Griego bedeadɛ ɬɫ ɬa: “Amén.” **e 1:31.** *Ādji biĕ odara quīrādoadacao.* Griego bedeadɛ ebuda ɬĕda. **f 1:32.** *Ācōrĕba māwā o ɬeara bio cawa oida.* Griego bedeadɛ nāwā ɬɫ ɬa: “Ācōrĕba jara ɬacāria māwā o ɬeara beuidida panɫa.”

cadjirua oda isabe cawa ocadebemada. Idjia adua ðla Ācōrēba mǎwǎ bio quĩrǎ djuburia ðlada cadjiruada igarapeda idjimaa zemārēã.

⁵Baribara cawara zarea ða bēra idjia cadjiruada igaracaa Ācōrēmaa ze amaaba. Mañ carea Ācōrēba cawa oi ewaride idji quĩrūbideba wetara cawa oya. Mañ ewaride Ācōrēba unubiya sǎwǎ jūmarāda jipa cawa oida.

⁶Idjia jūmarāa diaya ādjia opedada quĩrāca. ⁷Ācāraba biada o panla Ācōrēba ādjida bia unumārēã, bia jaramārēã, idjaba ewariza idji ume zocai ðamārēã. Mañ ēberārara Ācōrēba wārada ðaya ewariza idji ume zocai pananamārēã.

⁸Baribara ācāraba crīcha biē ðadeba djārā cǎyābara biara ðeadi carea jarabadaa. Mañ bēra wārā bedeara ijā quĩrānacaa idjaba cadjiruada obadaa. Mañ ēberārara Ācōrēba idji quĩrūbideba bio cawa oya.

⁹Idjia cawa obārāde jūma cadjirua o ðeara bia mīga ðeadia idjaba sopua ðeadia. Judiorāda, judiorāé sida mǎwǎ ðeadia.⁸ ¹⁰Baribara jūma bia o ðeara Ācōrēba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai ðaya. Judiorāda, judiorāé sida mǎwǎ oya. ¹¹Ācōrēba ēberārara jūmaena abari quĩrāca jipa cawa oya.

¹²Ācōrēba Moisea diada ley adua ðeaba cadjiruara obada bēra mañ leyra adua panlmīna Ācōrēba cawa oya. Idjaba mañ ley cawa ðeaba cadjiruara obada bēra Ācōrēba ara mañ leydeba cawa oya. ¹³Ley ūrī panlneba ēberārara Ācōrē quĩrāpita jipa ðeaéa, ātebala ijā o panlneba Ācōrē quĩrāpita jipa ðeaa. ¹⁴Judiorāéba mañ leyra adua panlmīna ādji crīchadeba mañ leyba jara ða quĩrāca edaude obadaa. Mǎwǎ unubibadaa biada, cadjirua sida cawa panlada. ¹⁵Ara ādjia o panlneba unubi panla mañ leyba jara ðara sodeba cawa panlada. Ādji crīchade cawa panla biada wa cadjiruada o panlada, bedeade panlada wa bedeade panlédã. ¹⁶Jūmarāba ādji sode mērā eropanra Ācōrēba cawa oi ewaride Jesucritodeba cawa oya. Mǎwǎya bedeã bia mǎa jaradia ðaba jara ða quĩrāca.

Ācōrēba Moisea diada leydeba judiorāra jipa ðeadaéa

¹⁷Bārā judiorāba dji biarāana abadaa. Ācōrēra biara cawa panlana abadaa. Crīcha panla ēdrādida Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panla bēra. ¹⁸Mañ leyra eropanl bēra cawa panla Ācōrēba cārēda quĩrīã ðlada idjaba cārēda jipa ðlada. ¹⁹Bārāba crīcha panla Ācōrē adua ðearāa poya bia jaradia pananida dauberrea ðea jipa edebada quĩrāca, pāĩmane ðea ānaanaa edebada quĩrāca. ²⁰Ācōrēba Moisea diada leyra eropanl bēra crīcha panla jūma necawaada eropanlada idjaba wārā bedeã sida cawa panlada. Mañ bēra crīcha panla crīcha neé ðearāa, wađi bio adua ðearāa biđa poya jaradia pananida. ²¹Bārāba dewararāa jaradia panlabara, ¿cārē cārēã ara bāduba jaradiadaé? Bārāba jaradiabadaa ne dracara ðlada. Baribara bārāra ne drabadaa. ²²Bārāba jaradiabadaa daunemacara ðlada.

g 2:9. *Judiorāda, judiorāé sida.* Griego bedeade nǎwǎ ða ðaa: “Naārā judiorāda, mañare judiorāé sida.”

Baribɔɾɔ bārāra daunemabadaa. Bārāba quĩrĩānacaɔ jɔwaba oda ācōrēa bia bedeadida. Baribɔɾɔ jɔwaba oda ācōrē dedebema nebiada dɾɔabadaa.

²³ Ācōrēba Moisea diada leyra bārāba bio cawa panɔana abadaa.

Baribɔɾɔ maɓ leyba jara ɓɔ iĵānaé panɔ bēṛā, bārā carea dewararāba Ācōrēnebemada bié bedebadaa. ²⁴ Maɓ carea Ācōrē Bedeade nāwā ɓɔ ɓɔ: “Judiorāéba Ācōrēra bié jarabadaa bārāba bié obada carea.”^h

²⁵ Ācōrēba Moisea diada leyda bārāba iĵā osidara, bārā cacua wēāgodada bia ɓɔ Ācōrē ēberārā bēṛā. Baribɔɾɔ maɓ leyra iĵā odaéɓɔɾɔ, bārāra Ācōrē quĩrāpita cacua wēāgoé ɓea quĩrāca panɔ.ⁱ ²⁶ Maɓne judioéba maɓ leyra iĵā o ɓɔɓɔɾɔ, cacua wēāgoé ɓɔmĩna Ācōrē quĩrāpita cacua wēāgo ɓɔ quĩrāca ɓɔ. ²⁷ Bārā judiorāra cacua wēāgobadaa unubidi carea Ācōrē ēberārāda. Idjaba Ācōrēba Moisea diada leyda cawa panɔ. Baribɔɾɔ maɓ leyra iĵā odaé panɔ. Maɓ bēṛā cacua wēāgoé ɓɔɓa maɓ leyda iĵā oibɔɾɔ, cawabiya bārāra judiorāmĩna bedeade panɔda. ²⁸ Judio arara ababe naɓ djaradeba māwā ɓɔléa. Idjaba cacua wēāgoda arara naɓ djaradebemaéa.^j ²⁹ Āteɓɔɾɔ sode jipa ɓɔra Ācōrēmaarā judio araa. Sode jipa ɓɔɔara Ācōrēmaarā cacua wēāgoda araa. Ācōrē Jaureba māwā jipa ɓɔɓaria.^k Ācōrēba Moisea diada ley ēpē ɓɔɔeba jipa ɓaéa. Sode jipa ɓɔra ēberārāba bia jaraɔacamĩna Ācōrēba bia jarabaria.

3 ¹ Mɔa māwā jara ɓɔ bēṛā bārāba crĩcha panɔsicada judiora Ācōrē quĩrāpita mācuáé ɓɔda. Crĩcha panɔsicada cacua wēāgo ɓɔ sida mācuáé ɓɔda. ² Māwāéa. Ne zocārāneba judiorāra dji biarāa. Naārā mɔa jaraya māwā panɔda Ācōrēba idji bedeara ādjirāa diada bēṛā. ³ Māwāmĩna āɔɾɔ ādjirānebemaba idji bedeara iĵānaé basía. ¿Maɔga carea Ācōrēba oi jaraɔara oéca? ⁴ Māwāéa. Ācōrēba oi jaraɔara wārāda jūma oya. Ēberārāra jūmaena sewaida ɓeamĩna Ācōrēra bedea aba ɓɔ. Idji Bedeade nāwā ɓɔ ɓɔ:

ɓɔ bedebɔɾɔde jūmarāba cawadia ɓɔ jara ɓɔra jipa ɓɔda;
abaɓɓa ɓɔ bié jarabɔɾɔde ɓɔ cawabiya ɓɔra jipa ɓɔda.^l

⁵ Mɔra bedeaya ēberārā bedebada quĩrāca. Āɔɾɔɓa jarabadaa cadjirua o panɔne Ācōrēra jipa ɓɔda ebuda unubibadada. Maɓne Ācōrēba cawa oibɔɾɔ, idjira jipa ɓɔléana abadaa. ¿Dji māwā jara panɔa cārēda jaradi? ¿Jaraɔica Ācōrēra jipa ɓɔléda cadjirua o ɓeara cawa oi bēṛā? ⁶ ¿Wārāda māwāéa! Ācōrēda jipa ɓɔlébara, ¿sāwā naɓ ējūānebemarāra jipa cawa ocasi? ⁷ Āɔɾɔɓa jarabadaa sewa o panɔneba Ācōrēra sewa ocada ebuda unubibadada. Crĩchabadaa ādjia sewa o panɔ carea ēberārāba Ācōrēa auɔuara bia bedeadida. Maɓ bēṛā ādjimaarā Ācōrēba cawa oié ɓɔ. ⁸ Māwāra ¿dadjirāba auɔuara cadjiruada odida panɔca ēberārāba Ācōrēa auɔuara bia

h 2:24. Isaí 52:5; Ezequiel 36:20-23. **i** 2:25. *Cacua wēāgoé ɓea*. Maɓba jara ɓɔ: “Ācōrē ēberārāéa.” **j** 2:28. *Judio araa idjaba cacua wēāgoda araa*. Maɓba jara ɓɔ: “Ācōrē ēberārāa.” **k** 2:29. Jeremia 4:4; Ezequiel 36:26-27. **l** 3:4. Salmo 51:4.

bedeadamãrẽã? Ñcɹɹɹɹɹɹ ãdji crĩcha cadjiruadeba jarabadaa daiba mãwã jaradia panɹɹɹɹ. Mãwã jara beara Ñcõrẽba wãrãda bié ɹɹɹɹɹ ɹɹɹ.

Ñberã jipa ɹɹɹ neéa

9 Mãl bẽrã ¿cãrẽda jaradi? ¿Jaradica dai judiorãda dewararã cãyãbara biara ɹeada? ¡Mãwãéa! Mãl nañ cartade cawabisia judiorãba, judioré bida cadjiruara obadada. 10 Mãlɹɹɹɹɹɹ Ñcõrẽ Bedeade nãwã ɹɹ ɹɹɹ:

Ñberã jipa ɹɹɹ ni aba bida neéa.

11 Ni abaɹɹɹɹ adua ɹɹɹ cãrẽda jipa ɹɹɹɹ. Ni abaɹɹɹ Ñcõrẽra jɹɹɹɹɹ.

12 Jũmarãba Ñcõrẽra igarasidaa. Jũmarãda Ñcõrẽ quĩrãpita bié panesidaa. Ni abaɹɹɹɹ biada ocaa. Bia o ɹɹɹ ni aba bida neéa.^m

13 Ñdjia cadjirua bedeabadara beuda uria ewa nũmɹ quĩrãca ɹɹɹ. Ñdji iteba sewada obadaa.ⁿ

Ñdjia jara panɹɹneba djãrãra bié obadaa damaba cabɹɹɹ quĩrãca.^o

14 Djãrã quĩrãma panɹɹneba ãdji iteba bié jarabadaa.^p

15 Baridua carea miã beabadaa.

16 Ñdji wãɹɹɹɹɹ djãrã bia pananada ãrĩnapeda bia mĩgabibadaa.

17 Djãrã ume necai ɹeadiɹ adua panɹɹ.^q

18 Ni mãrĩ bida Ñcõrẽra wayadacaa.^r

19 Mãl bedeade Ñcõrẽ leyde ɹɹɹ dji ley epẽ ɹearãa jara ɹɹɹ. Mãwã ni abaɹɹɹɹ poya jaradaéa cadjirua neé ɹɹɹɹ. Mãl leydeba cawa panɹɹ jũma nañ ejũãnebemarãra Ñcõrẽ quĩrãpita bedeade panɹɹɹ. 20 Wãrãda Ñcõrẽba Moisea diada ley ijã o ɹɹɹɹɹ ni abaɹɹɹ Ñcõrẽ quĩrãpita jipa ɹaéa. Mãl leyba cawabi ɹɹɹ dadjia cadjiruada obadada.

Ñcõrẽba Jesucritodeba ñberãrã jipa unubaria

21 Baribɹɹɹ idira Ñcõrẽba cawabisia mãl ley odaéne sãwã ñberãrãra jipa unubarida. Ñcõrẽba Moisea diada leyde idjaba Ñcõrẽneba bedeabadarãba ɹɹpedada cartade bida mãlnebemada ɹɹ ɹɹɹ. 22 Aɹɹɹɹɹ Jesucritoda ijãsira Ñcõrẽba idjira jipa unubaria. Jesu ijãɹɹɹɹ idjia jũma mãwã jipa unubaria. Ni abaɹɹɹ quĩrã awara unucaa. 23 Wãrãda jũmarãba cadjiruada obadaa. Mãl bẽrã Ñcõrẽ biya quirudebemada ãĩ beaa. 24 Baribɹɹ Ñcõrẽba ni cãrẽ sida obiéne idji biadeba ñberãra jipa unubaria. Mãwã unubaria Jesucritoba idji beudadeba cadjiruadebemada edɹɹ ɹɹɹɹ bẽrã. 25 Ñcõrẽba Jesucritora ɹasía cadjirua carea beumãrẽã. Dadjirã carea idji oara erozoasia. Mãl ijãɹɹɹɹ Ñcõrẽba dadji cadjiruara quĩrãdoabaria. Jesucrito dadjirã cadjirua carea beudaba cawabi ɹɹ Ñcõrẽba jipa cawa obarida. Crito zei naéna cadjirua opedadara Ñcõrẽba jũma droa ɹɹɹɹɹ cawa oé ɹasía. 26 Baribɹɹɹ idira Jesucritodeba Ñcõrẽba cadjiruara jũma

m 3:12. Salmo 14:1-3. n 3:13. Salmo 5:9. o 3:13. Salmo 140:3. p 3:14. Salmo 10:7.
q 3:17. Isaías 59:7-8. r 3:18. Salmo 36:1.

jipa cawa obaria. Mañ bẽrã Ācōrẽba Jesu ijābɔdara jũma jipa unubaria. Māwã ebuɔa ɓla Ācōrẽra ne jũmane jipa ɓɔda.

²⁷Mañ bẽrã ¿cārẽã ara dadjidebemada bia bedeadĩ? Poya bia bededaɔe. ¿Sāwãẽrã? Poya bia bededaɔe, Ācōrẽba Moisea diada ley ijã o panɔneba idji quĩrãpita jipa panɔẽ bẽrã, ɔteɓɔɔ Jesu ijã panɔneba dadjirãra idji quĩrãpita jipa panɔa. ²⁸Dadjirãba jaradia panɔa Jesuda ijã panɔ bẽrã Ācōrẽba dadjirãra jipa unubarida. Ācōrẽba Moisea diada ley ijã o panɔneba dadjirãra idji quĩrãpita jipa beaɔacaa.

²⁹⁻³⁰¿Ācōrẽra ababe judiorã Ācōrẽca? ¿Idjira judiorãẽ Ācōrẽeca? Wārãda Ācōrẽra ababɔɔ ɓa bẽrã idjaba judiorãẽ Ācōrẽa. Idjia jũma Jesu ijābɔdara jipa unubaria. Cacua wẽãgo ɓeaba, cacua wẽãgoẽ ɓeabi Jesuda ijāsɔdara jipa unubaria. ³¹Jesuda ijã panɔ bẽrã ¿Ācōrẽba Moisea diada leyra igara panɔca? Māwãẽ, ɔteɓɔɔ mañ leyba jara ɓara obadaa.

Abrahaɔba Ācōrẽ ijãna

4 ¹¿Cārẽda jaradi drõã naẽnabema Abrahaɔnebemada? ¿Sāwã Ācōrẽba jipa unusi? ²Abrahaɔba ne bia o ɓaɔdeba Ācōrẽ quĩrãpita jipa ɓaɔabara, ara idjidebemada poya bia bedecasia. Baribɔɔ wārã arada ni cārẽ sɔda oẽ basía Ācōrẽ quĩrãpita bia bedesai carea. ³Ācōrẽ Bedeade nāwã jara ɓa: “Abrahaɔba Ācōrẽra ijāsia. Mañ carea Ācōrẽba idjira jipa unusia.” ⁴Aɓaɔba trajuda oibɔɔ, idjia edabɔɔɔ bari edaẽa, ɔteɓɔɔ idji trajubari dji boroba diaya. ⁵Baribɔɔ Ācōrẽ quĩrãpita jipa ɓai carea ne oẽ ɓaɔa Ācōrẽda ijāibɔɔ, Ācōrẽba mañ eberãra jipa unuya. Cadjirua o ɓeaba Ācōrẽda ijāsɔdara Ācōrẽba jipa unubaria. ⁶Ara mañ quĩrãca Daviba jarasia: Ācōrẽ quĩrãpita jipa ɓai carea ne oẽ ɓara Ācōrẽba jipa unusira bio bia ɓaya. ⁷Nāwã jarasia:

Èberãrãba Ācōrẽ ley ijã oɔaẽ pananada idjaba cadjirua opeɔadada Ācōrẽba quĩrãdoasira bio bia panania.

⁸Èberãba cadjirua oɔa carea Ācōrẽba bedeade ɓaẽana aibɔɔ, mañ eberãra bio bia ɓaya.^t

⁹Maɔba ¿ababe cacua wẽãgo beaɔɔ bio bia pananica? ¿Cacua wẽãgoẽ ɓeabi sɔda bio bia pananaẽca? Daiba jarasɔdaa Abrahaɔba Ācōrẽra ijãna bẽrã Ācōrẽba idjira jipa unusida. ¹⁰Baribɔɔ ¿Ācōrẽba idjira sãɔbe jipa unusi? ¿Jipa unusica idji cacua wẽãgoɔacarea wa wẽãgoi naẽna? Wārãda idji cacua wẽãgoi naẽna Ācōrẽba idjira jipa unusia. ¹¹Abrahaɔba Ācōrẽra ijãna bẽrã, cacua wẽãgoẽ ɓaɔamĩna Ācōrẽba idjira jipa unusia. Mañ cawabi carea Abrahaɔba jĩrũare idji cacuara wẽãgosia.^u Cacua wẽãgoẽ ɓeaba Ācōrẽda ijānibɔɔ, Abrahaɔra ɔdjirã zezaa, abari quĩrãca ijã panɔneba Ācōrẽba jipa unu ɓa bẽrã. ¹²Idjaba Abrahaɔba idji cacua wẽãgoi naẽna ijã ɓaɔa quĩrãca cacua wẽãgo ɓeaba ijānibɔɔ Abrahaɔra ɔdjirã zezaa.

¹³ Ācōrēba Abrahaļa, idjideba zedi ēberārāa bida naļ ējūāra diayada asia. Baribara māwā jaraē basia Abrahaļaba idji leyda iļā oda bēra. Ātebara māwā jarasia Abrahaļra jipa ununa bēra. Māwā jipa unusia Abrahaļaba idjida iļāna bēra. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada ley iļā o beaba Ācōrēba diai jarađara edabā dabara, dadji quīrīābe Critora iļā panacasidaa idjaba Ācōrēba diai jarađara edađaē bacasia. ¹⁵ Maļ leydeba Ācōrēba cawa oya. Wārāda leyda neē bađabara, dadjirāra maļ ley igarabāda carea bedeađe pananaē bacasia.

¹⁶ Ācōrēba diai jarađara dadjirāba edadia idjida iļā panā bēra. Ācōrēba idji biadeba maļra bari dia bla. Maļ bēra jūma Abrahaļ ēberārāba maļra wārāda edadia. Ācōrēba Moisea diada leydeba panāba Ācōrēda iļā panābara maļra edadia. Baribara ababe āđjabara edađaē, ātebara judiorāē bida Abrahaļ quīrāca Ācōrēda iļānibara edadia. Māwā Abrahaļra jūma dadjirā, dji Ācōrē iļā bea zezaa. ¹⁷ Ācōrē Bedeađe nāwā bā bla: “Māla bara bāsia zocārā puru bea zezada bamārēā.” Wārāda Ācōrē quīrāpita Abrahaļra jūma dadjirā, dji Ācōrē iļā bea zezaa. Ācōrēba beupeđađara ārēbabibaria idjaba ne neēnebemada obaria. Ara maļ Ācōrēda Abrahaļaba iļā basia.

¹⁸ Ācōrēba nāwā jarasia: “Bađeba yōbādarāda zocārā duanania.” Abrahaļaba poya warra unuēda cawa bāmīna iļāsia Ācōrēba warra unubida idjia jarađa quīrāca. Māwā iļā bađeba zocārā puru bea zezada bēsia Ācōrēba jarađa quīrāca. ¹⁹ Warra unui carea jūmawāyā drōāda bāmīna Abrahaļaba maļgara wadibida bio iļā basia. Idjira berara cien poa basia. Idji quima Sara sida warra tocada cawa bāmīna Abrahaļaba wadibida bio iļā basia. ²⁰ Idjia ni maārī bida crīchaē basia Ācōrēba diai jarađara diaēda. Ātebara sođeba wārāda bio iļā basia idjaba Ācōrēa bia bedeađadja. ²¹ Idjia cawa basia Ācōrēba oi jarađara wārāda jūma poya oida. ²² Abrahaļaba māwā iļāna bēra Ācōrēba jipa unusia.^x ²³ Ācōrē Bedeađe māwā bā bla. Baribara maļ bedeara ababe idjidebemada beđa bāēa. ²⁴ Ātebara dadjirānebema sida beđa bla, dadjirāba iļā panāneba Ācōrēba jipa unu bā bēra. Ācōrēba dadji Boro Jesura beu bađada ārēbabisia. Ara maļ Ācōrēda dadjirāba iļā panā. ²⁵ Idjia Jesura bāsia dadjirā cadjirua carea beumārēā. Maļbe beu bađada ārēbabisia dadjirāra idji quīrāpita jipa bāi carea.

Jesuđeba dadjirāra Ācōrē ume necai duanāa

5 ¹ Jesucritoda iļā panā bēra Ācōrēba dadjirāra jipa unu bla. Maļ bēra dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrē ume necai duanāa. ² Maļ awara Jesucrito iļā panā bēra Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ewariza carebabaria. Idjaba bāsrīda panā cawa panā bēra Ācōrē biya quiruđebemada edađida.

³Mañ awara dadjirã bia mĩga panane ðasriða panabadaa cawa panã bẽrã mañgãdeba biara droa cawaðida. ⁴Mañ droa pananeba cawa panã Æcõrẽba dadjirãra bia unu ðada. Mañgãdeba cawa panã Æcõrẽ bia quirudebemada edadida. ⁵Mañra sewaẽa, ãtebãrã wãrãda edaðia. Mãwã cawa panã Æcõrẽba idji Jaureda dadjirãa diaða bẽrã. Idji Jauredeba dadjirã soðe cawabi ðla dadjirãra wãrãda bio quĩrĩ ðada.

⁶Dadjirã cadjiruadebemada poya ãdrãðã panasidade Æcõrẽba ðada ewaride Critora dadjirã dji cadjiruara carea beusia. ⁷Zarea ðla ãberã jipa ðl carea abalã ara idjida idu beabida. Æibẽrã ãberã bia carea abalã ara idjida idu beabiscada. ⁸Baribãrã Æcõrẽba dadjirãra bio quĩrĩ ðada unubisia waði cadjiruade panane Critora dadjirã carea beuda bẽrã. ⁹Crito oa erozoadaðeba Æcõrẽba dadjirãra jipa unu ðla. Mañ bẽrã Critodeba dadjirãra Æcõrẽba cawa oidebemada wãrãda ãdrãðia. ¹⁰Dadjirã waðibida Æcõrẽ ume dji quĩrũða ðeaside idji Warra beudaðeba dadjirãra idji ume bia ðasia. Mãwã dadjirãra wãrãda ãdrãðia Critora zocai ðl bẽrã. ¹¹Mañ awara dadjirã Boro Jesucritodeba Æcõrẽ ume bia panã bẽrã idjideba Æcõrẽ ume ðasriða panã.

Adañ idjaba Crito

¹²Ëberã abalãdeba cadjiruara nañ ãjũãne zesia. Idjaba mañ cadjiruadeba dadji beudira zesia. Jũmarãba cadjiruada obada bẽrã beubadaa.

¹³Æcõrẽba Moisea idji ley diai naẽna ãberãrãba nañ ãjũãne cadjiruara obadjidaa. Baribãrã mañ ley neẽ ðada bẽrã jaraca basia ãberãba cadjiruara o panã carea bedeaðe panãda. ¹⁴Mãwãmĩna Adañ ewarideba aba Moise ewaridaa ãberãrãda beusidaa cadjiruara obadjida bẽrã. Baribãrã Adañba cadjiruara oða quĩrãca oðaẽ basia. Adañba igarasia Æcõrẽba idjia ebuda jaraðara baribãrã ãdjirãba mãwã oðaẽ basia.

Adañneba jũmarãda biẽ panena quĩrãca dji zeida ðadaðeba jũmarãda poya bia panesidaa.^y ¹⁵⁻¹⁶Wãrãda ãberã abalãba cadjiruara oða carea jũmarãda beusidaa. Baribãrã ãberã abalãdeba Æcõrẽba idji biadeba zocai ðaida bari diasia jũmarãda zocai ðeaðamãrẽa.^z Jesucritoba idji biadeba dadjirã itea odara Adañba cadjiruara oðadeba zeða cãyãbara ðlãra ðla. Mañ bẽrã Æcõrẽba bari dia ðlãra Adañba cadjiruara oðadeba zeða quĩrãca ðlãa. Mañ awara Adañba cadjiruara ababe oða carea Æcõrẽba cawa opeda jũmarãda bedeaðe panãna asia. Baribãrã ãberãrãba cadjiruara zocãrã opedaðamĩna Æcõrẽba ni cãrẽ siða obiẽne idji biadeba ãdjirãra jipa unubaria. ¹⁷Wãrãda ãberã abalãba cadjiruara oðadeba jũmarãda beubadaa. Baribãrã dewara ãberãda ðla, Jesucritoda. Idjideba Æcõrẽba ni cãrẽ siða obiẽne ãberãrãra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. Æcõrẽba mãwã eroðlã Jesucritodeba ewariza idji ume zocai panania.

y 5:14. Griego bedeaðe nãwã ðl ðla: “Adañra dji zeida ðada quĩrãca basia.”

z 5:15-16. Jũmarã. Griego bedeaðe ðl ðla “zocãrã.”

¹⁸Wārāda ēberā abaλba cadjirua oda carea Ācōrēba cawa opeda jūmarāda bedede panλana asia. Idjaba ēberā abaλba jipa oda carea Ācōrēba jūmarāda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamārēā. ¹⁹Wārāda ēberā abaλba Ācōrēba jarađara ijā odaē bēra zocārā ēberāra dji cadjiruarāda panesidaa. Idjaba ēberā abaλba jūma ijā oda bēra zocārā ēberāra Ācōrēba jipa unuya.

²⁰Ācōrēba Moisea idji leyra diasia ēberārāba cawadamārēā cadjiruara zocārā obadada. Baribλλ ēberārāba cadjiruara biara osidaē Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djuburiasia. ²¹Wārāda ēberārāba cadjiruada obada bēra beubadaa. Baribλλ Ācōrēba idji biadeba ēberārāra jipa unubaria dadjirā Boro Jesucritoēba ewariza idji ume zocai pananamārēā.

Cadjiruadebema ēdrapedada

6 ¹¿Mañnebemada sāwā crīcha panλ? ¿Dadjirāra wadibida cadjiruade nībađica Ācōrēba idji biadeba biara quīrā djuburiamārēā? ²¿Wārāda māwā odiē panλ! Dadjirāra cadjiruadebemada beusidaa. Mañ bēra ¿sāwā cadjiruade nībađi? ³⁻⁴Bārāba cawa panλ borocuesidade unubisidada Crito ume ābaa panλda. Māwā unubisidaa idji ume beusidada idjaba jousidada. Mañbe dadjirā Zeza Ācōrēba idji λba waiλba λadeba Crito ārēbabida quīrāca dadjirā sida ārēbabisia zocai bai djiwidide nībadamārēā.

⁵Dadjirāra Crito ume beusida bēra idji ārēbada quīrāca zocai bai djiwidide nībađia. ⁶Dadjirāba cawa panλ dadji crīcha drōāra beusida Crito ume crude cachida quīrāca. Māwābλλ dadjirā crīcha drōāba nañ cacuaba cadjirua o quīrā λada waa poya obiēa. Dadjirāra waa cadjirua nezocarāēa. ⁷Wārāda abaλda Crito ume ābaa beusibλλ, cadjiruadebemada ēdrasia.^a

⁸Dadjirāra Crito ume ābaa beupedada bēra ijā panλ idji ume zocai pananida. ⁹Dadjirāba cawa panλ Critora beu bađada ārēbada bēra waa beuēda. Beuba idjira waa poyaēa. ¹⁰Crito λarima aba beudaba jūma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuēa ātebλλ Ācōrē itea zocai λa. ¹¹Ara mañ quīrāca cawađida panλ bārāra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirā Boro Jesudeba Ācōrē itea zocai panλda.

¹²Mañ bēra cadjiruara idu bārā boro babirānadua. Māwā bārā cacua beuida λba cadjirua o quīrā λada odaēa. ¹³Bārā cacuaa idu cadjiruara obirānadua. Ātebλλ ara bādjida Ācōrēa diađadua. Bārāra cadjiruade beu pananada Ācōrē itea zocai panesidaa. Mañ bēra bārā cacuada Ācōrēa diađadua jipa odi carea. ¹⁴Ācōrēba idji biadeba bārāra ēdλ λada bēra idjaba Ācōrēba Moisea diada leydeba panlé bēra, cadjiruara bārā boroda baiē λa.

a 6:7. *Cadjiruadebemada ēdrasia.* Griego bedede mañba idjaba jara λa: “Cadjirua o bađebemada Ācōrēba jipa λasia.”

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Mañnebemada sãwã crîcha panã? Ñcõrêba idji biadeba dadjirãra êdra edada bêrã idjaba dadjirãra Moisea diada leydeba panãê bêrã ¿cadjiruada odida panãca? ¡Mãwãê! ¹⁶ Bãrãba cawa panãa ara bãdjida djãrã nezocada beadi carea diadibãrã, dji boroba jarabãrãra jũma ijã odida panãa. Ara mañ quĩrãca bãrãba cadjiruara bãrã boroda ãadibãrã, cadjiruara odapeda beudia. Baribãrã Ñcõrêda bãrã boroda ãadibãrã, idji bedeã ijã obãdade jipa nĩbadia. ¹⁷ Naẽna bãrãra cadjirua nezocarã basía. Baribãrã jũma Ñcõrênebema jaradiapedadara soðeba ijã o panã bêrã mĩa Ñcõrêa bia ãlada abaria. ¹⁸ Bãrãra cadjiruadebemada êdrãpeda Ñcõrê nezocarãda panesidaa jipa odi carea.

¹⁹ Mĩa mãwã nezocadebemada bedeã ãla nañ crîchada jaradiã carea. Ara bãdjideba cawadida zarea ãl bêrã mãwã jaradia ãla. Wãrãda naẽna bãrãba ara bãdjida ãsidaa cadjirua nezocada beadi carea. Mãwã bãrãba mĩa peraidibemada, jũma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidaa. Baribãrã idira Ñcõrê nezocarã bêrã ara bãdjida ãdadua jipa odi carea. Mãwãbãrã Ñcõrê itea bia beadia. ²⁰ Bãrãra cadjirua nezocarã baside jipa odida crîchadaca basía. ²¹ Baribãrã cadjirua o panãneba ¿cãrê biada edasida? ¿Mãwã o panana carea idira quĩrã pera panãeca? Cadjirua o panã carea êberãrãra beudia. ²² Idira bãrãra cadjiruadebemada êdrãpedada bêrã Ñcõrê nezocada panesidaa. Mãwã bãrãra Ñcõrê itea bia panesidaa. Mañ bêrã idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wãrãda cadjirua o panã carea êberãrãra beudia. Baribãrã dadjirã Boro Jesucritoðeba Ñcõrêba ewariza zocai ãaida bari dia ãla.

Mĩa amacara panã leydeba Pauloba jaradiada

7 ¹ Djabarã, Ñcõrêba Moisea diada leyra cawa panã bêrã mañ leydeba mĩa bãrãa bedeaya. Bãrãba cawa panãa ababe zocai panãnebãrã dadjirãra mañ leydeba panãda. ²⁻³ Nañ quĩrãca ãla. Mañ leyba jara ãla wêrã quima bara ãla idji quima zocai ãde idji ume ãaida ãda. Idji quima wadi zocai ãde mañ wêrãba dewara umaquĩrãda edaibãrã, leyba jara ãla wêrãra daunemasida. Baribãrã idji quimada beusira wêrãra idji quima ume ãaida ãl leydebemada êdrãsia. Mañne idjia dewara umaquĩrãda edaibãrã, daunemaê ãla.

⁴ Djabarã, ara mañ quĩrãca Crito beudadeba bãrãra Ñcõrêba Moisea diada leydebemada beusidaa. Mãwã dewaradeba poya panania. Idira bãrãra Crito dji ãrêbadadea. Idjideba panã bêrã Ñcõrê itea poya bia odia. ⁵ Dadjirãra nañ djaraba o quĩrã ãdeba nĩbasidade Ñcõrêba Moisea diada leyba jara ãl carea wetara cadjiruada o quĩrãsidaa. Mañne cadjirua o panã carea beudida panasidaa. ⁶ Baribãrã Ñcõrêba Moisea diada leydeba pananada dadjirãra êdrãsidaa. Mañ leydebemada beusida bêrã idira Ñcõrêra idji Jauredeba êpënia. Waa crîchadaêa Moiseba ãda leydeba êpënida.

b 7:5. *Beudida panasidaa.* Griego bedeade mãwã ãl ãla: “Beudira zau panasidaa.”

Cadjirua o quĩrĩã ßadebema

⁷ ¿Mañebemada sãwã crĩcha panã? ¿Ăcõrẽba Moisea diada leyra cadjiruaca? ¡Mãwãé! Mañ ley neé ßadabara mña adua ßacasia cãrẽda cadjiruada. Mañ leyba djãrãnera awuarãduada adaébara, mña djãrãne awuaira cadjiruada adua ßacasia.^c ⁸ Baribara awuarãduada ada bẽrã cadjirua o quĩrĩã ßadeba mña ne jũmada wetara awuasia. Wãrãda Ăcõrẽba Moisea diada ley neé ßadabara wetara cadjiruara o quĩrĩãé ßacasia.^d ⁹ Naẽna mañ ley adua ßaside mñra necai ßabadjia. Baribara cawaside mña cadjiruada o quĩrĩasia. Mañbe cadjirua carea beuida ßasia. ¹⁰ Mañ ley ijã o ßadeba mñra Ăcõrẽ ume ewariza zocai ßaida ßasia. Baribara oca bẽrã mañ leyba cawabisia mñra beuida ßada. ¹¹ Mañ leyba jara ßa carea mña cadjiruada wetara o quĩrĩasia. Mañbe cadjiruaba mñra cũrũgasia crĩchamãrẽã mañ leydeba jipa ßaida. Baribara ijã oca bẽrã beuida ßasia.

¹² Wãrãda mañ leyra Ăcõrẽnea. Mañ leyba jara ßara jũma bio bia ßa, jipa ßa, idjaba aride ßa. ¹³ Mãwãra ¿ley bia ßaba mñra beubisica? ¡Mãwãé! Ătebala cadjirua o ßa carea mñra mãwã beuida ßasia. Mña cadjirua o ßa carea mañ ley bia ßaba jara ßa mñra beuida ßada. Mãwã ebuða ßa cadjiruara sãwãbala ßada. Mña cadjirua o ßara wãrãda bio cadjirua ßa.

¹⁴ Dadjirãba cawa panla Ăcõrẽba Moisea diada leyra Ăcõrẽ Jauredeba zesida. Baribara mñra nañ djarade ßa. Mñra cadjiruaba nẽdoða quĩrãca ßa idji nezocada ßamãrẽã. ¹⁵ Mña adua ßa cãrẽ cãrẽã jãwã obarida. Mña ne bia o quĩrĩã ßara ocaa, Ătebala mña cadjirua o quĩrĩãé ßada obaria. ¹⁶ Baribara mña cadjirua o ßara o quĩrĩãé ßa bẽrã ebuða ßa Ăcõrẽba Moisea diada leyra mña bia unu ßada. ¹⁷ Mañ bẽrã ara młdjia quĩrĩã ßadeba cadjiruara o ßlã, Ătebala cadjirua mñ sode ßaba mãwã obibaria. ¹⁸ Mña cawa ßa mñ sodebiada neẽda. Biara jaraibala, mñra nañ djarade ßa bẽrã ara młdjia quĩrĩã ßadeba biada poya ocaa. Mña biada o quĩrĩã ßamĩna poya ocaa. ¹⁹ Wãrãda mña bia o quĩrĩã ßara ocaa, Ătebala cadjirua o quĩrĩãé ßada obaria. ²⁰ Mña cadjirua o quĩrĩãé ßada o ßamĩna, ara młdjia quĩrĩã ßadeba mãwã o ßlã. Ătebala cadjirua mñ sode ßaba mãwã obi ßa.

²¹ Mañ bẽrã nañda cawa ßa: mña biada o quĩrĩã ßamĩna cadjirua mñ sode ßaba cadjiruada obibaria. ²² Wãrãda mña sodeba Ăcõrẽ leyra bio bia unu ßa. ²³ Mãwãmĩna dewara crĩcha sida mñ sode ßa. Mañgaba mñ preso eroßa quĩrãca mña cadjiruada obibaria. Mña bia o quĩrĩã ßara mañ crĩchaba idu obi quĩrĩãcaa ne bia oi crĩcha ume djõ ßa quĩrãca.

c 7:7. Exodo 20:17. **d 7:8.** Wãrãda Ăcõrẽba Moisea diada ley neé ßadabara wetara cadjiruara o quĩrĩãé ßacasia. Griego bedeadẽ nãwã ßã ßa: “Ley neẽne cadjiruara beusia.”

²⁴¡Māra mīã djuburi ða! ¿Caiba māra êdra ðai naã cacua beuida ðaba cadjirua o quĩrĩã ðaðebemada? ²⁵Aðabe Ācõrẽbaɾɿ dadjirã Boro Jesucritodeba māra êdra ðaya. Maã carea māa idjĩa bia ðaada aya. Wārada mñ crĩchade Ācõrẽ leyra ijã o quĩrĩã ða, baribara naã djarade ða bẽrã cadjirua mñ sode ðaba cadjiruada obibaria.

Ācõrẽ Jauredeba nĩbadidebema

8 ¹⁻²Idira dadjirã Jesucrito ume panɿ bẽrã ni maãrĩ biða bedede panlẽ. ³Ācõrẽ Jaureba dadjirã zocai bai djiwidida Jesucritodeba diasia. Dadjirã cadjiruadebemada idjaba beudidebemada êdra basia. ⁴Ācõrẽba Moisea diada leyba dadjirã cadjiruadebemada poya êdra ðalẽ basia. Naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnaba maã ley ijã odi cãybara cadjiruada obadaa. Baribara Ācõrẽba idji Warrada diabuesia dadjirã dji cadjiruarã quĩrãca ðamãrẽ. Mañne idji Warrara dadjirã cadjirua carea beusia. Māwã Ācõrẽba idji Warradeba dadjirã cadjiruadebemada êdra basia. ⁵Idjia māwã osia dadjirãba poya jipa oðamãrẽ idji leyba jara ða quĩrãca. Idira dadjirãba poya jipa nĩbaðia naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnaẽ bẽrã, ateraɿ Ācõrẽ Jauredeba nĩna bẽrã.

⁶Naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnaba aðabe naã djaraba cadjirua o quĩrĩã ðadra crĩchabadaa. Baribara Ācõrẽ Jauredeba nĩnaba Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã ðadra crĩchabadaa. ⁷Naã djaraba o quĩrĩã ðada aðalaba crĩcha ðaibara beuya. Baribara Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã ðada crĩcha ðaibara necai ðaya idjaba ewariza Ācõrẽ ume zocai ðaya. ⁸Aðalaba naã djaraba o quĩrĩã ðada crĩcha ðaibara, Ācõrẽ ume dji quĩrũa. Ācõrẽ leyra ijã o quĩrĩã, ni poya ijã oẽa. ⁹Naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnara Ācõrẽba bia unuca.

¹⁰Baribara Ācõrẽ Jaureda wārada bārã sode ðabara, idjideba nĩnaa. Naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnaẽ. Wārada Crito Jaure neẽ ðara Critodeẽ. ¹¹Baribara Critoda bārã sode ðabara, bārã jaurera zocai ða Ācõrẽba bārãra jipa unu ða bẽrã. Māwãmĩna bārãba cadjirua o panana carea naã djarade beudia. ¹²Baribara idji Jaureda bārã sode ða bẽrã, idjideba bārã cacua beuida ðara ãrẽbabiya Jesu ãrẽbabida quĩrãca.

¹³Djabarã, dadjirã wārada Ācõrẽ Jauredeba nĩbaðida panla. Naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩbaðie panla. ¹⁴Bārãda naã djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩbaðibara beudia. Baribara naã djaraba cadjirua o quĩrĩã ðada Ācõrẽ Jauredeba igaradibara, ewariza Ācõrẽ ume zocai panania. ¹⁵Jũma Ācõrẽ Jauredeba nĩnara Ācõrẽ warrarã. ¹⁶Bārãba Ācõrẽ Jaure edasidade nezocada ðalẽ basia. Ateraɿ basia Ācõrẽ warrarãda ðadamãrẽ. Idjideba ne wayadaca ateraɿ Ācõrẽ “mñ Zeza” abadaa. ¹⁷Dadjirã sode Ācõrẽ Jaureba cawabi ða wārada Ācõrẽ warrarãda. ¹⁸Idji warrarã bẽrã Crito ume aðaba idjia eroðadebemada edaðia. Dadjirãda wārada Crito bia

e 8:1-2. Griego bedede Ācara cartade naã sida ða ða: “Ādjirã naã cacua cadjirua o quĩrĩã ðadeba nĩnaẽ bẽrã, ateraɿ Ācõrẽ Jauredeba nĩna bẽrã.”

mĩgada quĩrãca bia mĩga pananibara, Ācõrẽba Crito ume ābaa bio bia baya.

Bajāne bia pananinebema

¹⁸Dadjirā nañ ewaride bia mĩga pananebemada mĩa mĩcua crĩchacaa, nocoarebema ewaride Ācõrẽba dadjirāra bia bai bẽrā. ¹⁹Ne jũma Ācõrẽba ocuadaba quĩrĩā bla idji warrarā bia panebladada isabe unubida. ²⁰⁻²¹Naēna ne jũma Ācõrẽba bia ocuadara bié besia. Baribara iduba māvā bié beé basia, ātebala Ācõrẽba bié basia. Māvāmĩna ne jũma bié bedaba jāā bla Ācõrẽba idji warrarā bia bai quĩrãca bia bamārẽā. Mañbe waa berawaéa.

²²Dadjirāba cawa panla wērāba warra tobarade pua carea isabe to quĩrĩabarida. Ara mañ quĩrãca ne jũma Ācõrẽba ocuadara puadeba beaca bla. Mañ carea isabe bia be quĩrĩā bla. Ācõrẽba ocuada bié beda ewarideba aba ididaa māvā bla. ²³Mañ awara Ācõrẽba dadjirā cacuara bia bamārẽā jāā panmisa dadjirā sida puadeba panla. Idji warrarā edabarade māvā oya. Idji Jaureda dadjirāa naārā diasia wārāda idji warrarāda cawadamārẽā. ²⁴Ācõrẽba dadjirāra edra edada bẽrā mañgara jāā panla. Dadjia jāā panla wadibida neé panla. Eropanbara ¿cārẽ cārẽā jāā panacasida? ¿Caiba idjia eroa edai carea jāā bai? ²⁵Baribara dadjirāba jāā panla wadibida neé panla bẽrā jũma droa panneba cawa panla wārāda edadida.

²⁶Mañ awara ara dadjiduba lbaaé panla bẽrā Ācõrẽ Jaureba dadjirāra careba bla. Wārāda adua panla sāvā Ācõrẽa aride iwidiidida. Baribara Ācõrẽ Jaureba dadjia poya jarađaca bedadeba dadjirā carea Ācõrẽa iwidiitaria. ²⁷Mañne Ācõrẽ dadji so acabariba idji Jaureba iwidi bara cawa bla, idjia quĩrĩā bla quĩrãca idjiderā carea iwidiitari bẽrā.

Ācõrẽba ne jũmaneba carebabaria

²⁸Ācõrẽba crĩcha bada quĩrãca idji quĩrĩā beada trāsia. Dadjirāba cawa panla mañgarā itea Ācõrẽba ne jũmaneba biada obarida. ²⁹Idjia naēnaeda cawa basia cairāda idjiderā baida. Ādjirāra basia idji Warra Jesu quĩrãca beadamārẽā. Māvā idji Warra Jesura djabarā zocārā pananebemada dji nabemaa. ³⁰Ācõrẽba idji Warra Jesu quĩrãca beadamārẽā naēnaeda badara idjimaa trĩcuasia. Idjia trĩcuadara jipa unusia. Idjia jipa ununarāa idji biya quirudebemada diaya.

³¹¿Mañadebemada sāvā crĩcha panla? Ācõrẽa dadjirāare ba bẽrā ¿caiba dadjirāra poyai? ³²Wārāda Ācõrẽba idji Warra arada wāgaé basia ātebala jũma dadjirā carea idu beabisia. Mañ bẽrā ¿idjia dadjirāa ne jũma biada Crito ume ābaa diaéca? ³³¿Caiba Ācõrẽa idjia edadarāda poya bié jarai? Ācõrẽba dadjirāra jipa unubaría. ³⁴¿Caiba dadjirāra bedade panlana adi? Ni abalba māvā jarađaéa Jesucritora dadjirā carea beuda bẽrā. Idjira beu badada lrebasia. Idira Ācõrẽ jawa araare bla. Mama dadjirā carea Ācõrẽa bedea djuburia bla. ³⁵¿Caiba dadjirāra Crito quĩrĩanembemada poya āyā bai? Ewari zarea zabarade, bia mĩga panane, ēberārāba dadjirā bié odi carea epē panane, jarraba zabarade, cacuade jāni

carea neé panane, minijichiade panane, éberārāba bea quĩrĩa panane ni abalaba dadjirāra Crito quĩrĩānebemada poya āyā bāléa. ³⁶ Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

Ewariza bā carea दौरā bea quĩrĩa panā. Oveja beabāda quĩrāca beadida crīcha panā.^f

³⁷ Baribāra Critoba dadjirāra quĩrĩa bāa. Idjideba jūma mālgara dadjirāba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹ Maā carea māa cawa bāa dadjirāda beudibāra wa zocai pananibāra, Ācōrē quĩrĩānebemada jīga pananaéda. Naā ewaride, nubema ewaride bida jīga pananaéa. Idjaba bajānebema nezocarāba, jairāba, dji droma beaba, naā dedaade ātāra beaba, naā dedaade jewedaara beaba, ni cārē Ācōrēba odādebema bida dadjirāra idji quĩrĩānebemada poya āyā bādaéa.^g Ara maā quĩrĩāra dadjirā Boro Jesucritodeba unubisia.

Ācōrēba israelerā edada

9 ¹ Māra Critode bēra wārā bedeada jaraya. Sewa oéa. Ācōrē Jaureba mā sode naā bedeara wārā arada cawabi bāa. ²⁻³ Naāda jaraya: mā éberārā judiorā carea ewariza bio sopua babaria. Ādjirāra Ācōrē ume bié panānebemada poya bia bāibara, māda ādjirā cacuabari Critodebemada jīga becasia. ⁴ Ādjirāra Israeldebemaa. Ācōrēba ādjirāra naārā edasia idji warrarāda beadamārēa.^h Idji quĩrāwārēa dorroddorroadā ādjirāa unubisia.ⁱ Ādji drōa naēnabemarā ume bedea bāsia.^j Idji ley sida Moisedeba ādjirāa diasia. Ādjirāa cawabisia idji dede cārēda odida panāda idjaba jūma idjia diai jaradara ādjirā itea bāsia. ⁵ Ādji drōa naēnabemarāra dji dromarāda beasia. Ādjirāneba Critora naā djarade zesia. Idjidra jūmarā Ācōrēa. Idjibāra dadjirāba ewariza bia bedeadida panā. Bia bāa māwā baida.

⁶ Māa jaraé bāa Ācōrēba israelerā itea oyada adara oé bāda. Ātebāra māa jara bāa jūma Israeldeba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita israelerāéda. ⁷ Idjaba jūma Abrahāneba yōpedadara Ācōrē quĩrāpita Abrahān warrarā araéa. Ācōrēba Abrahānā nāwā jarasia: “Māa warrarā diai jaradara bā warra Isadeba zedia.”^k ⁸ Maā bedeaba dadjirāa cawabi bāa jūma Abrahāneba naā djarade topedadara Ācōrē warrarāéda. Ācōrēba diai jarada warrarādra Abrahān warrarā araa. ⁹ Ācōrēba Abrahānā diai jarada bedeara naāgla: “Za zei poade ara naā ewari quĩrāca māra wayacusa zeya. Maāne Saraba warrada to erobaya.”^l

¹⁰⁻¹² Maā awara Ācōrēba cawabisia idjia eda quĩrĩa bāda edabarida. Idjaba cawabisia ni abalāda edacada ādjia o panāra bia unu bā bēra ātebāra edabaria idjia trāna bēra. Nāwā cawabisia: Rebecaba mīguisoda tosia. Dji zezara dadji drōa naēnabema Isa basia. Baribāra maā warrarā todi naēna idjaba biada ni cadjiruada odi naēna Ācōrēba Rebeca jarasia:

f 8:36. Salmo 44:22. **g 8:38-39.** *Jairā.* Griego bedeade nāwā bā bāa: “Dji dromarāba, jūma poya beaba.” **h 9:4.** Exodo 4:22. **i 9:4.** Exodo 40:34-35. **j 9:4.** Genesis 12:1-3. **k 9:7.** Genesis 21:12. **l 9:9.** Genesis 18:10,14.

“Dji nabemada dji tēābema jawaeda bayā.”^m 13 Mañ carea Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa: “Māa Jacoboda quīrīasia, mañne Esaúra unu amasia.”ⁿ

14 ¿Mañnebemada sāwā crīcha panā? ¿Ācōrēba jipa ocada crīcha panāca? ¡Māwāēā! 15 Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

Māa quīrā djuburia quīrīā bā ēberāda quīrā djuburiaya idjaba māa quīrīāneba careba quīrīā bā ēberāda quīrīāneba carebaya.^o

16 Wārāda Ācōrēba edabarā ēberāda edacaa mañ ēberāba o bāda bia unu bā bērā ni dji ēberāba māwā quīrīā bā bērā. Ātebarā idjia quīrā djuburia quīrīā bādarā edabarā. 17 Ācōrē Bedeade idjia Egiptodebema boroa jaraḍada nāwā bā bāa:

Māa bāra dji boroda bāsia bā mīgabi bāḍeba mñ lābada unubi carea. Māwā mñra jūma nañ ējūāne trā bāga bayā.^p

18 Mañba cawabi bāa Ācōrēba abālda quīrā djuburia quīrīā bābarā māwā obarida idjaba abālda cawarā zarea bā quīrīā bābarā māwā bābarida.

19 Mañ bedeā carea abābā nāwā jaraīscada: “Ācōrēba māwā obari bērā ¿cārē cārēā dadjirāra bedeade panāana a bā? ¿Idjia dadjirā bāda quīrāca panāéca?” 20 Baribarā dji māwā bedeā bāra ¿cai māwā Ācōrēba bedeai carea? Zocoba dji caḍaa jarāida bāca: “Bāa ¿cārē cārēā mñra jāwā osi?”

21 ¿Dji egoro cabariba o quīrīā bā quīrāca oié bāca? ¿Abari egoroba zoco ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sīda oida bāéca?

22 Ara mañ quīrāca Ācōrēba o quīrīānada osīa. Ēberārāba cadjirua o panā carea Ācōrēba idji quīrūbideba idjaba idji lābāḍeba cawa opeda tābā uruāde batabueida bāsia. Baribarā ādjia cadjirua o panāra jūma droasia. 23 Māwā droasia idji biya quīru waiḅba bāḍebemada idjia quīrā djuburia bā ēberārāa cawabi carea. Ādjirāra idjia naēna edasia idji bia quīrudebemada erobeadamārēā. 24 Dadjirāra mañ ēberārānebemaa. Ācārā judiorāa idjaba ācārāra judiorāēā. Baribarā Ācōrēba jūma dadjirāra trāsia. 25 Ācōrēba jaraḍada Osea cartade nāwā bā bāa:

Mñ puruē bāḍada mñ puruāda aya. Māa quīrīāē bāda puruda māa quīrīā bā puruāda aya.^q

26 Idjaba nāwā bā bāa:

Māa jarasia bārāra mñ ēberārāēda.

Māwā jaraḍama māa bārāra mñ warrarāana aya.^r

27-28 Idjaba Isaíaba israelerānebemada nāwā jarasia:

Israelerāra zocārā panāa pusa ībā quīrāca. Māwāmīna ādjirāra zocārāēbe ēdraēia dadjirā Boro Ācōrēba nañ ējūāne bēara isabe jūma cawa oi bērā.^s

29 Idjaba mañ naēna Isaíaba nāwā jarasia:

Dadjirā Boro jūma poya bāba dadji israelerāra ācārā zocai bādaēbara, Sodomanebemārā, Gomorrādebemārā quīrāca ni aba bīda neé bacasia.^t

m 9:10-12. Genesi 25:23. n 9:13. Malaquia 1:2-3. o 9:15. Exodo 33:19. p 9:17. Exodo 9:16. q 9:25. Osea 2:23. r 9:26. Osea 1:10. s 9:27-28. Isaíā 10:22,23. t 9:29. Isaíā 1:9.

Judiorāba Crito ijānaé pananebema

³⁰¿Maľba cārēda jara ɓa? Judiorāéba jaraɗaca basía Ācōrē quĩrāpita jipa ɓeadi carea. Baribarɗa Critora ijāpedada bēra Ācōrēba ādjirāra jipa unusia. ³¹Maľne israelerāba Ācōrē quĩrāpita jipa ɓeadi carea leydeba jara pananamīna Ācōrēba jipa unué basía. ³²¿Cārē cārēā ādjirāra jipa unué basi? Jipa unué basía Crito ijāni cāyābara ādjia o pananeba idji quĩrāpita jipa ɓeadi carea jara panana bēra.” Wārāda ādjirāba Critora ijānaé basía mōgarade tēnedraɗada quĩrāca. ³³Ācōrē Bedeade maľnebemada nāwā ɓa ɓa:

Ūrinadua. Māa Sioľ purude de oi careabema mōgarada ɓabarɗa.”

Maľ mōgarade ēberārāra tēnedraɗapeɗa ɓaedia. Baribarɗa idji ijā ɓaba idji quĩrābe ijā ɓaéa.”

10 ¹Djabarā, māa soɗeba quĩrā ɓa Ācōrēba israelerāra ēdra edaida. Maľ carea māa Ācōrēba iwiɗi ɓabaria. ²Māa jaraya ādjirāba Ācōrēra wārāda ēpē quĩrā panɗa. Māwāmīna Ācōrēba quĩrā ɓaɗebemada aĩ crīcha panɗa. ³Ācōrēba sāwā ēberārā jipa unubarida ādjirāba cawaɗaca. Maľda igaraɗapeɗa ara ādjia o pananeba jara panɗa Ācōrē quĩrāpita jipa ɓeadi carea. ⁴Baribarɗa Crito ijāɓɗara Ācōrēba jipa unubaria. Maľ bēra ley ijā o pananeba jipa ɓeadi carea waa jaraɗiē panɗa.

⁵Moiseba ɓasia sāwā ēberārāra Ācōrēba diada leydeba poya jipa ɓeadiɗa. Nāwā ɓasia: “Ēberāba naľ leyba jara ɓara ijā o ɓaibarɗa, zocai ɓaya.”^x

⁶Baribarɗa Crito ijāɓɗara Ācōrēba jipa unubaria. Maľ ēberāba jarabaria: “Ba soɗe crīcharādua aɓaɗda bajānaa wāida ɓaɗa Crito naľ duɗaa zebi carea. ⁷Crīcharādua aɓaɗda beɗarā panabadamaa wāida ɓaɗa Crito ĩrēbabi carea.” ⁸Baribarɗa Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓa: “Baa Ācōrē beɗeara cawaicha ɓa.”^y Ba iteba idji beɗeara jaraida ɓa idjaba ba soɗeba ijāida ɓa.”^z Idji beɗeara daiba nāwā jaradia panɗa jūmarāba ijānamārēā: ⁹ba iteba Jesura jūmarā Boroada aibarɗa, idjaba Ācōrēba idjira ĩrēbabisida ba soɗeba ijāibarɗa, Ācōrēba ēdra edaya. ¹⁰Wārāda aɓaɗba soɗeba ijāibarɗa, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroada aibarɗa Ācōrēba ēdra edaya.

¹¹Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓa: “Idji ijā ɓaba idji quĩrābe ijā ɓaéa.”^a

¹²Ācōrēra jūmarā Boro bēra judiorāra, judiorāé sida abarica obaria. Idjia quĩrā djuburia iwiɗiɓɗara bio carebabaria. ¹³Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓa: “Dadjirā Boro Ācōrēba quĩrā djuburia iwiɗiɓɗara jūma ēdra edaya.”^b

u 9:32. *Ādjia o pananeba.* Griego bedeade ἄρα cartade nāwā ɓa ɓa: “Ācōrēba Moisea diada ley ijā o pananeba.” **v 9:33.** Sioľ purura idjaba Jerusaleā abadaa.

w 9:33. *Idji quĩrābe ijā ɓaéa.* Griego bedeade ɓa ɓa: “Peraéa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6.

x 10:5. Levítico 18:5. **y 10:8.** *Baa Ācōrē beɗeara cawaicha ɓa.* Griego bedeade nāwā ɓa ɓa: “Idji beɗeara ba caita ɓa.”

z 10:8. Deuteronomio 30:14. **a 10:11.** *Idji quĩrābe ijā ɓaéa.* Griego bedeade ɓa ɓa: “Peraéa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6. **b 10:13.** Joel 2:32.

¹⁴Baribara ēberārāba wađi dadjirā Boro Jesucrito ijānaé panane ¿sāwā idjía quīrā djuburiada iwidiđi? Idjidebemada wađi ūrīnaé panane ¿sāwā ijāni? Idjaba ni abaaba ādjía jaradiade wāēbala ¿sāwā idjidebemada ūrīni? ¹⁵Ācōrēba ni abaaba diabueēbala, ¿sāwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “Bedeā bia jarade zebadara bio bia bea.”^c

¹⁶Baribara jūma judiorāba bedea bia Critodebemada ijānaé basia. Isaía cartade nāwā bā bā: “Mā Boro, daiba jarapedadara ¿caiba ijāsi?”^d ¹⁷Wārāda ēberārāba Critodebemada naārā ūrīnida panla poya ijāni carea.^e ¹⁸Baribara mā iwidiya: ¿Judiorāba mā bedeara ūrīnaé basica? Wārāda ūrīsidā. Ācōrē Bedeade nāwā bā bā:

Idjidebemada jūma naā ējūāne jarasidaa. Mā bedeara tamleda jara wāsidaa.^f

¹⁹Mā wayacusa iwidiya: ¿judiorāba mā bedeara cawadaca basica? Māē, cawasidaa judiorāēba cawapedada quīrāca. Mā carea Moiseba Ācōrēneba judiorā naārā jarasia:

Mā edadaé puru careba badeba mā bārāra jiwaiđa bāya māda quīrīānamārēā.

Mā adua bađa puru careba badeba mā bārāra quīrūbigaya māda quīrīānamārēā.^g

²⁰Idjaba Isaíaba Ācōrēneba ne wayaa neé nāwā jarasia:

Mā jaradaé pananaba māra unusidaa. Mānebema iwidiđaé pananarāa ara mādjidibemada cawabisia.^h

²¹Baribara israelerānebemada Isaíaba Ācōrēneba nāwā jarasia:

Ewariza mā jawa wabadjia ēberārā calara zarea bea, mā ijāē beara māmaa zedamārēā.ⁱ

Ālara judiorāba Crito ijāpedada

11 ¹Mā carea mā naāda iwidiya: ¿Ācōrēba israelerā idji ēberārāda igarasica? ¡Māwāēā! Māda israelerānebemaa, Abrahā ēberārānebemaa, Benjamiāneba yōnaa. ²Ācōrēba naēna israelerāra edasia idji puruda bamārēā. Mā bēra ādjirāra igaraé bā. Bārāba Ācōrē Bedeade Elíadebema bādada cawa panla. Elíaba Ācōrēba israelerāra nāwā bié jarasia. ³“Mā Boro, badeba bedebadarāda jūma quenasidaa idjaba bāa animarā babue diabadada jūma ārīsidā. Ababe mādra bā, baribara mā sida beadi carea jara panla.”^j ⁴Māne Ācōrēba nāwā panusia: “Mā siete mil ēberārāda mā itea waga erobā. Ādjirāra Baal quīrāpita chīrāborode barru cobeadaca.”^k ⁵Ara mā quīrāca naā ewaride

c 10:15. Griego bedeade nāwā bā bā: “Bedeā bia jarade zebada jīrūra bio bia quedea.”

Isaía 52:7. Griego bedeade ālara cartade bā bā: “Necai bai bedea jarade zebadara.”

d 10:16. Isaía 53:1. **e 10:17.** Critodebema. Griego bedeade ālara cartade bā bā “Ācōrē

f 10:18. Salmo 19:4. **g 10:19.** Deuteronomio 32:21. **h 10:20.** Isaía 65:1.

i 10:21. Isaía 65:2. **j 11:3.** 1 Rey 19:10,14. **k 11:4.** 1 Rey 19:18.

bida Ācōrēba idji biadeba dai judiorāda zocārāēbe edasia idjiderāda beadamārēā.
 6 Māwā Ācōrēba idji biadeba edasibara, daiba o pan carea edaé basía. Daiba o pan carea edadabara, māwāra idji biadeba edaé bacasia.

7 ¿Mañebemada sāvā crīcha pan? Israelerāba Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea jara pananamīna jipa beadaé basía. Baribara israelerā zocārāē panba ijasīdaa, Ācōrēba edada bēā. Ādjirāda Ācōrēba jipa unusia. Waabemarāba iā quīrīānaé basía. 8 Ācōrē Bedeade nāwā bā bāa:

Ācōrēba ādjirā crīchara basia poya cawarānamārēā, ādji dauba ununara poya cawarānamārēā,
 idjaba ādji cawarāba ūrīnara poya cawarānamārēā. Ādjirāra wadibida ara māwā pan.¹

9 Idjaba judiorā boro Daviba maḷḷadēbemada Ācōrēa jarasia:

Ādjirā bia ne cobada carea idu crīchabidua bā cawa oēda.
 Māwā āduba cūrūgadia animarā jidabadade edaa baebada quīrāca.
 Mañe ādjirāra cawa odua.

10 Ādjirāra dauberrea bea quīrāca bādua ādjia unu panra cawarānamārēā. Idjaba ewariza bia mīgabidua.^m

Ācōrēba judiorāē ēdra edada

11 Naāda māa iwiḍiya: ¿judiorāba Critora igarasida bēā abeda waa Ācōrē ume poya bia beadaéca?ⁿ ¡Māwāéa! Ātebāra Crito igarapedada bēā Ācōrēba judiorāēda ēdra edabaria. Māwā judiorāra jiwaida beadapeda idjida quīrīānia. 12 Judiorāba Crito igarapedada bēā ādjirā cāyābara Ācōrēba jūma naā ējūānebema judiorāēra bio careba bāa. Mañ bēā judiorā wayacusa Ācōrē ume bia panebada ewaride ¿Ācōrēba jūmarāda biara carebaéca?

13 Māa judiorāēa ne jaraya. Ācōrēba māra bārāmaa diabuesia jaradia bamārēā. Maāda māa jūma jipa o quīrīā bāa. 14 Māa judiorāēa jaradia badeba quīrīā bāa mā ēberārā judiorā bida māñ bedeara ūrī quīrīānida jiwaida pan quīrāca. Māwā Ācōrēba ādjirāra ācara ēdra edaya.

15 Ācōrēba judiorāra igarada bēā ācara naā ējūānebemarāra idji ume bia basia. Mañ bēā Ācōrēba judiorā wayacusa bia edabarāde ¿cārēda sāvāi? Ādjirā sida beudarā quīrāca pananada Ācōrē ume zocai beadia.

16 Trigo naārā ewabadade paāda ocuadapeda māñ pañebemada Ācōrēa aba diadibara, waabema pañ sida Ācōrēnea. Ara māñ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide baā bēā. Idjaba bacuru carrada bia babara, dji jawate sida bia beaa. Ara māñ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide baā bēā.

l 11:8. Isaías 29:10. m 11:10. *Bia mīgabidua.* Griego bedade nāwā bā bāa: “Ādji ecarrara jūrēā bādua.” Salmo 69:22-23. n 11:11. Griego bedade nāwā bā bāa: “¿Judiorāra tēnedradapeda abeda baesidaca?”

¹⁷ Ἀκατα judiorāra Ἀκοῖνεbemada jīga panesidaa olivo bacuru jawate tētacuada quīrāca. Bārā judiorāēra Ἀκοῖνε neē panasidaa olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca. Baribara Ἀκατα bārā judiorāēra Ἀκατα judiorā cacuabari Ἀκοῖνε ēberārāda panesidaa iduba mēā warida olivo bacuru jawatera dji tētacuadade cara bacuada quīrāca. Māwā idira Ἀκοῖνεbā bārā sida careba ἔλα judiorā careba bada quīrāca.^o ¹⁸ Baribara crīcharānadua bārā judiorāēra judiorā cāyābara Ἀκοῖνε quīrāpita biara beada. Quīrānebadadua bārāra dji carradeba zocai panada. Dji carrara bārāneba zocai ἔλεα.

¹⁹ Ἀἰβερā bārā judiorāēba crīchadisicada Ἀκοῖνεbā judiorāra igarasida bārāda ādjirā cacuabari edai carea. ²⁰ Wārāda māwā ἔλα. Baribara Ἀκοῖνεbā ādjirāra igarasia Critoda ijāpedadaē bēra. Maḷbe bārāda edasia Critoda ijāpedada bēra. Maḷ carea bārāra judiorā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebala Ἀκοῖνεra waya pananadua. ²¹ Judiorāba ijānaē panla carea Ἀκοῖνεbā ādjirāra igarasia bacuru jawate tētacuabara quīrāca. Ara maḷ quīrāca bārā judiorāēba ijānaēbala, Ἀκοῖνεbā bārā sida igaraya.

²² Bio crīchadadua sāwā Ἀκοῖνεbā idji biadeba carebabarida idjaba sāwā cawa obarida. Judiorāba ijāpedadaē bēra Ἀκοῖνεbā cawa opeda ādjirāra igarasia. Maḷne bārā judiorāēra idji biadeba careba ἔλα idjaba careba ἄya. Baribara maḷneba pananida panla. Bārāba ijā pananaēbala, Ἀκοῖνεbā bārā sida cawa opeda igaraya bacuru jawate tētacuabara quīrāca. ²³ Idjaba judiorā Crito ijānaē pananaba ijānibala, Ἀκοῖνεbā ādjirāra wayacusa bia edaya dji jawate tēdadade wayacusa cara ἔlabara quīrāca. Idji ἔlabadeba māwā poya oya. ²⁴ Wārāda bārā judiorāēra olivo bacuru iduba mēā warida quīrāca panasidaa. Ἀκοῖνεbā maḷ bacurudebemada tētacuapeda olivo bacuru udade cara ἔlucasia. Māwā baie ἔlamīna Ἀκοῖνεbā osia. Maḷ bēra judiorāra wayacusa poya edaēca dji uda bacuru jawatera wayacusa cara ἔlucabara quīrāca?

Ἀκοῖνεbā jūma israelerā ēdra edaidebema

²⁵ Djabarā, mla quīrīā ἔλα Ἀκοῖνεbā naēna cawabiē badada bārāba cawadida. Māwā judiorā cāyābara biara beada crīchadaēa. Ἀκοῖνεbā naēna cawabiē badara naḷga: zocārā judiorāda calwara zarea panesidaa idjaba calwara zarea panenia aba jūma dji Crito ijānida panla judiorāēba ijābadadaa. ²⁶ Māwānacarea Israel purura Ἀκοῖνεbā jūma ēdra edaya. Ἀκοῖνε Bedeade nāwā ἔλ ἔλα:

Dadjirā Ἐdra Edabarira Sioḷ purudeba zeya.^p

Idjia Jacobodeba yōpedadarāba cadjirua opedadara jūma quīrādoaya.

²⁷ Mla ādjirā ume bedea badara oya. Ādjia cadjirua opedadara quīrādoaya.^q

o 11:17. Ἀκοῖνεbā bārā sida careba ἔλα judiorā careba bada quīrāca. Griego bedeade nāwā ἔλ ἔλα: “Bārā sida bacuru ba dji carradeba ze ἔlabeba bia panla.” p 11:26. Sioḷ purura idjaba Jerusaleā abadaa. q 11:27. Isaia 59:20-21; 27:9.

²⁸Judiorāba bedea bia Jesudebemada igara panΛ bēřā Ācōrē ume dji quīrūa. Maļ bēřā bārā judiorāēra Ācōrē ēberārāda poya beadia. BaribΛΛ Ācōrēba ādjirā droā naēnabemarāra edada bēřā wadibida quīrīā ɁΛa.

²⁹Wārāda Ācōrēba diaɁara jārīcaa. Idjia trānara igaracaa. ³⁰Bārā judiorāēba naēna Ācōrēra ījānaca basía. BaribΛΛ judiorāba ījānaē panΛ bēřā idira Ācōrēba bārāra quīrā djuburia ɁΛa. ³¹Ādjirāba idira ījānacao nocoarebema ewaride Ācōrēba quīrā djuburiamārēā bārā judiorāē quīrā djuburia ɁΛ quīrāca. ³²Wārāda Ācōrēba iduaribisia jūmarāda cΛwΛΛ zarea beadamārēā. Māwā jūmarāda quīrā djuburiaya.

³³Ācōrēra bio ne cawa ɁΛa idjaba crīcha cawa ɁΛa.

Idjia oi crīcha ɁΛra ni abaΛba poya cawaɁāēa. Idjia o ɁΛ sida poya cawaɁāēa.

³⁴¿Caiba Ācōrē crīchara cawa ɁΛ? ¿Caiba idjía crīchada jaradiabari?

³⁵¿Caiba Ācōrēa ne diasi jēda diamārēā?

³⁶ĀcōrēbΛΛ ne jūmada osia. Ne jūmada idjideba ɁΛa idjaba idji itea ɁΛa.

Dadjirāba ewariza idjía bia bedeadida panΛa. Bia ɁΛa māwā baida.

Ācōrē itea beadadua

12 ¹MaĴba djabarā, Ācōrēba bārāra quīrā djuburiada bēřā, mĴa bārāa bedea djuburiaya ara bādjida Ācōrēa diaɁadamārēā. Idji itea bia beadadua bārāra bia unumārēā. Māwā bārāba wārāda idji itea bia odia. ²Naļ ējūānebemarāba quīrīā panΛ quīrāca nībarānadua, ātebΛΛ crīcha djiwidi Ācōrēba dia ɁΛdeba jipa nībadadua. Māwā Ācōrēba quīrīā ɁΛra bārāba cawaɁia. Jūma idjia quīrīā ɁΛra bia ɁΛa, jipa ɁΛa, idjaba idjia bia unu ɁΛa.

³Ācōrēba idji biadeba mĴra ɁΛsia idji itea ne o Ɂamārēā. Maļ bēřā mĴa bārāa naĴda jaraya: ni abaΛba crīchaiē ɁΛa ara idjida dji dromaara ɁΛda. Bārāba Critora ījāpeɁada bēřā Ācōrēba bādjiza awara awara diasia ne oɁamārēā. Maļ bēřā idjia diaɁa quīrāca bādjia o panΛnebemada jipa crīchadadua. ⁴Dadji cacuara aba ɁΛmīna dadji cacuaɁe zocārā eropanΛa, jΛwada, jirūda, boroda, ne jūmaa. BaribΛΛ dadji cacuaɁe Ɂeaba abarida oɁacaa. ⁵Ara maļ quīrāca dadjirāra zocārā panΛmīna, Crito ume panΛ bēřā cacua aba ɁΛ quīrāca panΛa. Māwā dadjirā jūmarāda cacua abaΛɁe ābaa panΛa.

⁶Ācōrēba idji biadeba dadjirāza ne oɁamārēā awara awara diasia. Idjia ācΛΛΛ diasia idjideba bedeadamārēā. Māwā diasibΛΛ, ādjia wārāda ījā panΛneba māwā bedeadida panΛa. ⁷Idjia ācΛΛΛ diasia djārā carebadamārēā. Māwā diasibΛΛ, djārāra carebadida panΛa. Idjia ācΛΛΛ diasia idji bedeadar jaradiadamārēā. Māwā diasibΛΛ, idji bedeara jaradiadida panΛa. ⁸Idjia ācΛΛΛ diasia djabarā careba panΛneba biara ījānamārēā. Māwā diasibΛΛ, djabarāra carebadida panΛa biara ījānamārēā. ācΛΛΛ diasia ne dia panΛneba djārā carebadamārēā. Māwā

diasibara, sobiadeba diadida panla. Aclara diasia djabarā boroda beadamārē. Māwā diasibara, quīrācuīta jipa o beadida panla. Idjaba āclara diasia djārā quīrā djuburiadamārē. Māwā diasibara, bāsrīdadeba quīrā djuburiadida panla.

⁹Sodeba dji quīrā beadadua. Jūma cadjiruara igaradadua. Biadra ēpēnadua. ¹⁰Wārā quīrāneba dji quīrā beadadua. Crīcha biadeba dji waya beadadua idjaba djārāda biara crīchadadua. ¹¹Coa bearānadua, ātebala zoquea beadadua. Dadjirā Boro Jesuba quīrā bala sodeba jūma odadua. ¹²Ācōrēneba ne edadida cawa panl bēra bāsrīda beadadua. Bia mīga panlne droadadua. Ewariza Ācōrēa iwīdidadua. ¹³Ācōrē ēberārā dji ne neē quēdeara carebadadua. Bārā dede zebadara bia edadadua.

¹⁴Bārā biē odi carea ēpē bearāa bia jaradadua. Wārāda biyabala jaradadua. Biē beadida jararānadua. ¹⁵Bāsrīda bea ume bāsrīda beadadua. Sopua bea ume sopua beadadua. ¹⁶Jūmarā ume bia beadadua. Djārā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebala mīa djuburi quēdea ume bia beadadua. Crīcharānadua bārāba djārā cāyābara biara cawa panla.

¹⁷Abalba bārāda biē oibala, abari quīrāca orānadua. Jūmarā quīrāpita biada odadua. ¹⁸Bārāareba jaradadua jūmarā ume necai panani carea. ¹⁹Djabarā, abalba bārāda biē osira abarica biē orānadua. Ātebala iduaribidadua Ācōrēba cawa omārē. Ācōrē Bedeade nāwā bā bala: “Mālabala cadjirua o beara cawa oya. Mālabala cawa oya ādjia cadjirua opedada quīrāca.”^r ²⁰Idjaba Ācōrē Bedeade nāwā bā bala: “Ba dji quīrūda jarra bade ne cobidua. Opichia bade baido diadua. Māwā oibala, idjira bio peraya.”^s ²¹Abalba bārāda biē o bāibala abarica orānadua. Ātebala bia odadua idjira perapeda idjia biē o bala idu bāmārē.^t

Dji bororā jawaeda beadadua

13 ¹Jūmarāda naļ ējūānebema bororā jawaeda beadida panla Ācōrēba bāda bēra. Neēa Ācōrēba bādaēra. ²Maļ bēra naļ ējūānebema bororā igara bāba Ācōrēba bādada igara bala. Dji māwā igara beara ādji boroba cawa oya. ³Wārāda jipa o beaba ādji boroba cawa oida wayadacaa, ātebala cadjirua o beabala wayabadaa. Maļ bēra bārā bororā ume ne wayaa neē ba quīrā panlabala, biada odadua ādjia bia ununamārē. ⁴Wārāda bārā bororā Ācōrēba idji nezocarā quīrāca bāsia bārāda carebadamārē. Baribala bārāba cadjiruada oibala, ādjida wayadadua wārāda bio cawa odida panl bēra. ⁵Ādjira Ācōrē nezocarā quīrāca panla cadjirua o beara cawa odi carea. ⁵Maļ bēra bārā naļ ējūānebema bororā

r 12:19. Deuteronomio 32:35. **s 12:20.** *Bio peraya.* Griego bedeadē nāwā bā bala:

“Tābadauda idji boro ārā baya.” Proverbio 25:21-22. **t 12:21.** Griego bedeadē nāwā bā bala: “Cadjirūa idu poyabirādua, ātebala bala bia o badeba cadjiruara poyadua.”

u 13:4. *Wārāda bio cawa odida panl.* Griego bedeadē nāwā bā bala: “Necora idji quīrābe erobacaa.”

jɔwaeda beadida panɔ cawa orɔnamārēã. Mañ awara ãdjirã jɔwaeda beadida panɔ, cawa panɔ bërã mãwã ɓaira jipa ɓɔda. ⁶Mañ carea bārãba parata diadida panɔra bārã bororãa diabadaa. Jũma dadjirã druara ãdjide ɓɔ bërã idjaba ãdjirãra Ācōrē nezocarã quĩrãca panɔ bërã, bārãba mañ paratara diadida panɔa.

⁷Jũmarãa diadadua bārãba ãdjiza diadida panɔ quĩrãca. Bārã bororãa parata diadida panɔra diadadua. Bārãba wayadida panɔra wayadadua. Bārãba bia jaraɗida panɔra bia jaraɗadua.

⁸Bārãba diai bara panɔɓɔɔ, jēda diadaē bearānadua. Aɓabe dji quĩrĩã beadadua. Djārã quĩrĩã ɓaba jũma Ācōrēba Moisea diada leyra ijã o ɓaa. ⁹Mañ leyba jara ɓaa: “Daunemarādua, mĩã bearādua, ne drɔarādua, djārãba erobɔra awuarādua.” Mañra idjaba jũma mañ leyba jara ɓa sida nañ crĩcha aɓaɓba jũma jara ɓaa: “Djārãra quĩrĩādua ara badji quĩrĩã ɓa quĩrãca.” ¹⁰Quĩrĩã erobɔba djārãra bié ocaa. Djārã quĩrĩã ɓade jũma Ācōrēba Moisea diada leyra ijã o ɓaa.

¹¹Jũma mañɔɔra o pananadua cawa panɔ bërã nañ ewarira sãwã ɓada. Ārɔmanadua. Waa cãĩ bearānadua. Dadjirã nañ ējũã cadjiruadebema ēdrɔdi ewarira caitaara ɓaa dadjia naārã ijãpeɗada cãyãbara. ¹²Nañ ewari cadjiruara jōboɗoa diamasi nũmanada ãnadɔɔbodo quĩrãca. Mañ bërã dadjirãba cadjiruada idu ɓɔɗapeɗa biada oɗida panɔa. Mãwã dadjirãra cadjiruadebemada jũma jũãtrɔ beadia sordaoba jũãtrɔbariba idji cacua jũãtrɔ erobɔ quĩrãca. ¹³Dadjirãra quĩrãipa nĩbaɗida panɔa āsa nĩbabada quĩrãca. ɓasrida obadaɗe beu nĩbaɗiē panɔa, auɗuada o nĩbaɗiē panɔa, caicaya beadiē panɔa, idjaba djārãba erobɔ carea bié crĩchaɗiē panɔa. ¹⁴Āteɓɔɔ dadjirã Boro Jesucrito nĩbaɗa quĩrãca nĩbaɗadua. Nañ djaraba cadjirua o quĩrĩã ɓara iduaribirānadua.

Djabarã bié jaraɗiē panɔ

14 ¹Idjaba aɓaɓba dadjia Jesucrito ijã panɔnebemada waɗi bio adua ɓaɓɔɔ, idjira bia edaɗadua. Baribɔɔ idjia adua ɓaɗebema carea idji ume caicayarānadua. ²Mã nañda jara ɓaa: Ācɔɔ djabarãba cawa panɔa ne jũmada coɗida panɔda. Baribɔɔ Ācɔɔ djabarãba dadjia Jesucrito ijã panɔnebemada waɗi bio adua panɔ bërã crĩcha panɔa aɓabe néudebemada coɗida panɔda. ³Baribɔɔ ne jũma cobariba ne jũma cocada igaraiē ɓaa. Idjaba ne jũma cocaba ne jũma cobarida bié jaraíē ɓaa, umena Ācōrēba edada bërã. ⁴ɓɔra cai mãwã djārã nezocada bié jarai carea? Idji borobɔɔ jaraya bia o ɓada wa bié o ɓada. Baribɔɔ dadjirã Boro Ācōrēba jaraya jũma idji nezocarãba bia o panɔda, idji aɓaɗeɓa careba ɓa bërã bia o pananamārēã.

⁵Idjaba Ācɔɔ djabarãba crĩcha panɔa Ācɔɔ ewarira ewari dromada. Ācɔɔ djabarãba crĩcha panɔa ewarira jũmaena aɓarida. Baribɔɔ ãdjiza

sodeba crícha panɫ quířaca odida panɫa. ⁶Ewari droma waga ɬaba dadjirã Boro Ācōrē itea mǎwǎ o ɬa.^x Ne jūma cobariba mǎwǎ cobaría dadjirã Boro Ācōrēra waya ɬa bēřǎ. Mañ carea ne cobɫɫɫe idjia Ācōrēa bia ɬaɫa abaria. Idjaba ne jūma cocaba mǎwǎ cocoa dadjirã Boro Ācōrēra waya ɬa bēřǎ. Mañ carea ne cobɫɫɫe idjia bida Ācōrēa bia ɬaɫa abaria.

⁷Ni abaɫda ara idji itea zocai ɬáéa. Idjaba ni abaɫda ara idji itea beu'éa. ⁸Zocai panɫne dadjirã Boro Ācōrē itea zocai panɫa. Idjaba beusidara dadjirã Boro Ācōrē itea beudia. Mǎwǎ zocai panɫne wa beubɫade bida dadjirã Boro Ācōrēne.

⁹Critora beusia beudarã Boro bai carea. Idjaba ɭrēbasia zocai ɬea Boro bai carea. ¹⁰Mañ bēřǎ ɭcārē cārēǎ ɬa djabada bié jara ɬa? ɭCārē cārēǎ idjira igara ɬa? Jūma dadjirãra Ācōrē quířapita panania dadjiza opeɫadara cawa omārēǎ.^y ¹¹Ācōrē Bedeade nǎwǎ ɬǎ ɬa:

Dadjirã Boroba nǎwǎ jara ɬa: mǎra wārǎda zocai ɬa bēřǎ wārǎneba jaraya jūmarǎda

mǎ quířapita chīrāborode cobeadida mǎa bia bedeadí carea.

Idjaba jūmarǎba jaradia mǎra Ācōrēda.^z

¹²Wārǎda dadjiza opeɫadara Ācōrēa jūma jaradia. ¹³Mañ bēřǎ djārǎba o ɬa carea waa bié bedeadí panɫa. Āteɬɫɫ sodeba nǎwǎ críchadida panɫa: dadjia o panɫneba djaba abaɫda cadjiruade ɬaebidibɫɫ, biara ɬa oɫáeda. ¹⁴Mǎra dadjirã Boro Jesucrito ume ɬa bēřǎ wārǎda cawa ɬa ni abaɫ djicoda cadjirua ɬáeda. Baribɫɫ abaɫba baridua djico coida cadjiruada críchaibɫɫ, maɭɭara cocara ɬa. ¹⁵ɬa co ɬadeba ɬa djabada idji sode bié ɬeibɫɫ, ɬara quířǎneba níéa. ɬa co ɬadeba ɬa djaba críchara ǎrīrǎdua Critora idji carea beuda bēřǎ. ¹⁶Bārǎba o panɫa biada cawa panɫa. Baribɫɫ djārǎba mǎɫda bié jaradibɫɫ, orǎnadua bié bedearǎnamārēǎ. ¹⁷Ācōrēba pe eroɬadebemarǎa jaracaa cārēda codida panɫda idjaba cārēda doɫida panɫda. Āteɬɫɫ quířǎ ɬa ǎdjirǎba idji Jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba ɬsrida pananida. ¹⁸Crito mǎwǎ épē ɬeara Ācōrēba bia unu ɬa. Ēberǎǎ bida bia unubadaa.

¹⁹Mañ carea jarǎdida panɫa djabarǎ ume necai ɬeadi carea. Mǎwǎ dji careba panania biara iǵǎni carea. ²⁰Bārǎba co panɫneba Ācōrēba djārǎ sode odara ǎrīrǎnadua. Wārǎda Ācōrē quířapita jūma djicora bia ɬa. Baribɫɫ bié ɬa dadjia co panɫneba dewaraɫda cadjiruade ɬaebidida. ²¹Biara ɬa nedjara coéda, uva ɬa doéda, wa ni cārē sida oéda ɬa djabara cadjiruade ɬaebi amaaba.

²²ɬa ne jūmada coida ɬada crícha ɬabɫɫ, wa ne jūmada cocara ɬada crícha ɬabɫɫ, aɬabe ɬabɫɫ Ācōrē ume ɬa críchara cawaida ɬa. ɬa

x 14:6. Griego bedeadé ḗcɫɫ cartade nǎɫ sida ɬǎ ɬa: “Ewari droma wagaé ɬaba mǎwǎ o ɬa dadjirã Boro Ācōrē itea.” y 14:10. Ācōrē. Griego bedeadé ḗcɫɫ cartade “Crito” ɬǎ ɬa. z 14:11. Isaías 45:23.

crícha ða quĩrāca djārāa ōgo críchabirādua. Wārāda dadjia o panla carea dadji sode bié críchaðaeðbarla, bio ðasrida panania. ²³Baribarla abaaba nāwā críchaisicada: “Āĩbērā nałgara cocara ðla.” Dji māwā crícha ðaba małda coibarla, idji sode bié ðeya, bié o ðada crícha ða bēřā. Wārāda abaaba o ðara āĩbērā jipa ðléda críchaibarla, cadjiruada o ðla.

Djārāra carebaðadua bia pananamārēā

15 ¹Dadjia iĵā ðaðebema bio cawa ðeaba mācua adua quedeara carebaðida panla. Ababe dadjia quĩrīā panlaða odié panla. ²Ātebarla djārāba quĩrīā panlaðra odida panla ādjida bia ðeadamārēā idjaba biara iĵanamārēā. ³Wārāda Crito biða ara idjia quĩrīā ðara oé baśia, ātebarla Ācōrē Bedeade ða ða quĩrāca māwāsia. Nāwā ða ðla: “Ācōrē, ādjirāba ða bié jarasidade mā sida bié jarasidaa.”^a ⁴Ne jūma Ācōrē Bedeade ðaðara dadjirāa jaradai carea ðla. Dadjirāra sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārēā. Māwā dadjirāba wārāda cawa panla Ācōrē ume ewariza bia pananida. ⁵Ācōrēba dadjirāra sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārēā. Māa quĩrīā ðla ara mał Ācōrēba bārāra careba ðaida abarica críchaðamārēā Jesucritoba quĩrīā ða quĩrāca. ⁶Māwā bārāba dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ābaa bia bedea panania.

Bedeā bia Critoðebema judiorāē itea biða ðla

⁷Critoba bārā bia edaða quĩrāca dji bia edaðadua. Mał unubaðade ēberārāba Ācōrēa bia bedeaðia. ⁸Māa jaraya: Critora zesia dai judiorā carebai carea. Māwā Ācōrēba judiorā drōā naēnabemarā ume bedea ðaðara Jesucritoba osia. Małba unubisia Ācōrēra wārāda bedea aba ðada. ⁹Idjaba Critora zesia judiorāēba Ācōrēa bia bedeaðamārēā ādjirāra quĩrā djuburiada bēřā. Małnebemada Ācōrē Bedeade nāwā ða ðla:

Māa ðada judiorāē tāēna bia jaraya. Māa bāa bia jara trāāya.^b

¹⁰Idjaba nāwā ða ðla:

Bārā judiorāē, Ācōrē puru ume ðasridaðadua.^c

¹¹Idjaba nāwā ða ðla:

Jūma bārā judiorāē, dadjirā Boro Ācōrēa bia bedeaðadua.

Jūma puru ðea, idjā bia bedeaðadua.^d

¹²Idjaba Isafaba idji cartade nāwā ðasia:

Jesédeba aba zeya.^e Małgara jūma puru ðea Boroda ðeya.

Israelerāēba idjira iĵānia ne jūma bia ādjia jāa panara diamārēā.^f

a 15:3. Salmo 69:9. **b 15:9.** Daviba māwā ðasia Salmo 18:49de. **c 15:10.** Deuteronomio 32:43. **d 15:11.** Salmo 117:1. **e 15:12.** Jesé. Jeséra judiorā boro Davi zeza baśia. Ācala cartade Jeséra Isaf abadaa. **f 15:12.** Isaia 11:10.

¹³Ne jūma bia dadjia jǎa panlra Ācōrēba diaya. Bārāba idjida iǎa panl bēra mǎa quīrīā ǎa idjia bārāra bio ǎsridabida idjaba necai ǎaida. Māwā Ācōrē Jaure ǎǎadeba bārāba biara cawadia ne jūma bia dadjia jǎa panlra wārāda edadida.

Pauloba judiorāēa jaradiabaria

¹⁴Djabarā, mǎa cawa ǎa bārāba biada wārāda o panlāda idjaba bio cawa panl bēra poya dji jaradiadida. ¹⁵⁻¹⁶Māwāmīna naǎ cartade mǎa ǎcǎra crīchada ebuǎa ǎasia bārāba quīrādoarānamārēā. Māwā ǎasia Ācōrēba idji biadeba mǎra ǎada bēra judiorāē tāēna Jesucrito nezocada ǎamārēā. Maǎ bēra bedea bia Ācōrēnebemada ādjirāa jaradia ǎa. Iǎasidara sacerdoteba animarā babue diablra quīrāca mǎa ādjirāra Ācōrēa dia ǎa bia unumārēā. Maǎne Ācōrē Jaureba ādjirāra Ācōrē itea bia ǎaya.

¹⁷Jesucrito ume ǎa bēra mǎa Ācōrē itea o ǎa carea bio ǎsrida ǎa. ¹⁸⁻¹⁹Bariblra ara mǎdjidebemada ni maārī bida bia bedeaēa. Ababe Critoba mǎneba oǎadebemada bia bedeaya. Wārāda mǎneba Critoba carebasia judiorāēba Ācōrēra iǎanamārēā. Mǎa jaradia ǎadeba, o ǎadeba, ne ununaca o ǎadeba bida māwā carebasia. Mǎa Ācōrē Jaure ǎǎadeba jūma maǎǎara osia. Jerusaleǎneba aba Ilirico druadaa bedea bia Critodebemada mǎa jūma jaradiada ǎadama jaradisia. ²⁰Wārāda bedea bia Critodebemada mǎa jaradia quīrīā ǎa waǎi ūrinacama. Dewaralba jaradia ǎama mǎa jaradia quīrīāēa. ²¹Māwā mǎa Ācōrē Bedeade ǎǎ ǎa quīrāca o ǎa. Nāwā ǎǎ ǎa:

Idjidebema jaraǎaca ǎadama ēberārāba ūrinia. Idjidebema ūrinaca ǎadaba cawadia.^g

Paulo Romanaa wāida crīchada

²²Maǎ carea ǎarima zocārā mǎra bārāmaa wā quīrīā ǎamīna poya wāē ǎa. ²³⁻²⁴Bariblra namara jūma jaradiada bēra ara nama caitara neēa sāma Critodebema jaradiada. Maǎba mǎra España druadaa wāida crīcha ǎa. Wāblraǎe bārāma wibariya. Māwā crīcha ǎa dārāblra bēra bārā acǎde wā quīrīā ǎada. Bārā ume dārā ǎsridadacarea āībērā bārāba poya carebaǎisicada mǎ bia wāmārēā. ²⁵Bariblra ara nawena mǎra Jerusaleǎnaa wāya paratada Ācōrē ēberārāa diai carea. ²⁶Maǎ paratara djabarā Macedonia druadebemarāba, Acaya druadebemarā bida ǎsrida jarǎ pesidāa Ācōrē ēberārā Jerusaleǎnebema dji ne neē quēdeara carebaǎi carea. ²⁷Maǎ djabarā judiorāēba ǎsrida maǎ paratara djabarā judiorā itea jarǎ pesidāa. Wārāda māwā odida panasidāa judiorāa diai bara panl quīrāca. Judiorāēba ne jūma bia Ācōrēnebemada judiorāneba edasida bēra, djabarā judiorāa ne bia naǎ ējūānebemada diadida panlā. ²⁸Maǎ parata djabarā Jerusaleǎnebemarāa diadacarea mǎra España

^g 15:21. Isaías 52:15.

druadaa wāya. Wābɔɾɔde bārāma wɔbəriya. ²⁹Māa cawa ɓaa bārāma jūēbɔɾɔde Critoba dadjirāra bio carebaida.^h

³⁰Djabarā, Ācōrē Jauredeba dadjirāra dji quĩrĩā panɔa. Mañ bēřā dadjirā Boro Jesucritoɓe māa bārāa bedea djuburiaya mñ careba Ācōrēa iwidiɗamārēā. ³¹Idjía iwidiɗadua Judea druadebema Jesu iǵǵē ɓeaba mñra bié orānamārēā. Idjaba iwidiɗadua mñ parata Ācōrē ēberārā Jerusaleñnebema itea edebɔɾara bia edaɗamārēā. ³²Māwānacarea Ācōrēba quĩrĩāibɔɾɔ, mñra bārāmaa ɓasriɗa wāya idjaba bārā tāēna bia ɓnāu ɓaya. ³³Māa quĩrĩā ɓaa Ācōrē dadji necai ɓai diabarira jūma bārā ume ɓaida. Bia ɓaa māwā ɓaida.

Pauloba nañ cartade jĩrũare ɓada

16 ¹Māa bārāa dadjirā djabawērā Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea purude djabarā carebabarí.ⁱ ²Dadjirā Boro trɔneba bia edaɗadua Ācōrē ēberārāba oɗida panɔ quĩrāca. Idjia ēberārāda zocārā carebasia. Mñ sɗa bio carebasia. Mañ bēřā ne jūmaneba idjira carebaɗadua.

³Djabawērā Priscilaa, djaba Aquilaa biɗa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada ādjira bia pananida. Ādjia mñ quĩrāca abarica Jesucrito trajura o panɔa. ⁴Ādjira mñ carebaɗi carea minijichiade panasidaa. Mñ, jūma djabarā judiorāē biɗa ādjía bia ɓada abadaa. ⁵Idjaba djabarā ādji dede dji jɔɓeɗadarāa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada ādjirāra bia duananida. Mñ djaba bio quĩrĩā ɓa Epenetoo abari quĩrāca jaradadua. Acaya druade idjiabɔɾɔ naārā Jesucritora iǵasia. ⁶Djabawērā Mariaa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada idjira bia ɓaida. Idjia bārāra bio careba ɓaa. ⁷Mñ djabarā judiorā Andronicoa, Juniaa biɗa abari quĩrāca jaradadua. Ādjira mñ ume ābaa preso panasidaa. Ādjidebemada Jesuba diabueɗarāba bia crĩcha panɔa. Mñ Crito iǵai naēna ādjia iǵasidaa.

⁸Mñ djaba Ampliatoa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada idjira bia ɓaida. Dadjirā Boro Jesucritoɓe idjira bio quĩrĩā ɓaa. ⁹Djaba Urbanoa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada idjira bia ɓaida. Idjia dai ume ābaa Jesucritoɓemada jaradia ɓaa. Djaba Estaquía biɗa abarica jaradadua. Idji sɗa mñ quĩrĩā ɓaa. ¹⁰Djaba Apelea jaradadua mñ quĩrĩā ɓada idjira bia ɓaida. Idjia unubisia Critora wārāda iǵa ɓada. Jūma Aristobulo ēberārā biɗa abari quĩrāca jaradadua. ¹¹Mñ djaba judio Herodioɓa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada idjira bia ɓaida. Narciso ēberārā dadjirā Boro iǵa ɓeaa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada ādjirāra bia duananida. ¹²Djabawērā Tripenaa, Triposaa biɗa jaradadua mñ quĩrĩā ɓada ādjira bia pananida. Ādjia dadjirā Boro itea bia o panɔa. Idjaba djabawērā Persidāa abarica jaradadua. Idjia biɗa dadjirā Boro itea bia o ɓaa. ¹³Djaba Rupo dadjirā Boroba edaɗaa, idji

h 15:29. Critoba. Griego beedeade ἄχαρτ cartade ɓá ɓaa: “Bedea bia Critoɓemaba.”

i 16:1. Djabarā carebabarí. Griego beedeade ɓá ɓaa “diacono.” Pebera wērā basía. Mañ carea cāpūrĩā beedeade “diaconisa” jarabadaa.

papaa bida jaraɗadua m̃a quĩrĩã ɓaɗa aɗjira bia pananida. Idji papara m̃ papaca ɓaa. ¹⁴Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrobáa, Hermea, idjaba djabarã aɗjirã ume duanla bida jaraɗadua m̃a quĩrĩã ɓaɗa aɗjirãra bia duananida. ¹⁵Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawẽrãa, idjaba jũma Ācõrẽ ẽberãrã aɗjirã ume duanla bida jaraɗadua m̃a quĩrĩã ɓaɗa aɗjirãra bia duananida. ¹⁶Wãrã quĩrĩãneba dji bia edaɗadua.^j Jũma Crito ẽberãrãba quĩrĩã panla bãrãra bia duananida.

¹⁷Djabarã, m̃a bãrãa bedea djuburiaya quĩrãcuíta beaɗamãrẽã. Ācãrãba djabarãa awara awara crĩchabibadaa. Bãrãba wãrã bedea cawapedaɗara aɗjirãba quĩrã awara jaradiabadaa. Mañ ẽberãrã ume ābaa beaɗanada. ¹⁸Aɗjirãba dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩã ɓara o panlã, ātebaɗa aɗjia quĩrĩã panlaɗa o panla. Aɗji bedea biya quĩruɗeba dji cĩrũgaicha ɓeara cĩrũgabadaa.

¹⁹Jũmarãba cawa panla bãrãba Ācõrẽ bedeara wãrãda iã o panla. Mañ carea m̃ra ɓasrĩa ɓaa. Wãrãda m̃a quĩrĩã ɓa bãrãba biada o cawadida idjaba cadjiruada oɗaéda. ²⁰Ācõrẽ dadji necai ɓai diabariba dãrãéne diaurura poyapeda bãrã jãwaeda ɓaya.^k M̃a quĩrĩã ɓa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ɓaɗa.

²¹Djaba Timoteo m̃ ume ābaa jaradia ɓaba quĩrĩã ɓa bãrãra bia duananida. Idjaba m̃ djabarã judiorã Lucioba, Jasoɓa, Sosipatero bida quĩrĩã panla bãrãra bia duananida.

²²M̃ra Tercioa. Pauloba m̃a nañ cartara ɓabi ɓa. Dadjirã Boro Jesucritodeba m̃a quĩrĩã ɓa bãrãra bia duananida.

²³Djaba Gayo bida quĩrĩã ɓa bãrãra bia duananida. M̃ra idji dede ɓa. Djabarã jũmarãda idji dede ābaa dji jãrebadaa. Nañ puruɗebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto bida quĩrĩã panla bãrãra bia duananida.

²⁴M̃a quĩrĩã ɓa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ɓaɗa.

Pauloba Ācõrẽa bia jaraɗa

²⁵⁻²⁶M̃a bedea bia Jesucritodebemada jaradia ɓabaria. Ara mañ bedeaɗeba Ācõrẽba bãrãra poya carebaya zarea beaɗamãrẽã. Mañ bedeara Ācõrẽba naẽna cawabié ɓasia baribaɗa idira cawabisia. Idjideba bedeaɗadarãba mañra cartade ɓasidaa. Ācõrẽ beucaba m̃awã ɓabisia druazabemarãba ũrinapeda Jesucritoda iãnamãrẽã. Ācõrẽa bia bedeaɗida panla. ²⁷Idjira aɓabaɗa ɓaa. Ne jũmada cawa ɓaa. Jesucritodeba dadjirãba ewariza idjia bia bedeaɗida panla. Bia ɓa m̃awã ɓaɗa.

j 16:16. *Wãrã quĩrĩãneba dji bia edaɗadua.* Griego bedeaɗe nãwã ɓá ɓa: “Isõ bia quĩruɗeba dji bia edaɗadua.” k 16:20. *Diaurura poyapeda bãrã jãwaeda ɓaya.* Griego bedeaɗe nãwã ɓá ɓa: “Diaurura bãrã jĩrũ edre berradãgaya.”